

Institutt for barnevern og sosialt arbeid

Hvordan forstår saksbehandlere i barnevernstjenesten saker med partnervold, og hvilke utfordringer erfarer de i dette arbeidet?

Inger-Lise Kilmark

Masteroppgave i sosialt arbeid, SSO-3900, mai 2024

Forord

Takk til leder Hanne og kollegaer ved Krisesenteret i Tromsø. Takk for tid til å studere og skrive. Takk for nyttige diskusjoner om uløste utfordringer så langt på voldsfeltet, og takk til kollega Marit som stilte til prøveintervju. Takk til flere av brukerne ved Krisesenteret. Dere vet det ikke selv, men ved å få innblikk i deres liv og utfordringer har dere gitt meg inspirasjon til å skrive nettopp denne masteren.

Takk til alle som har stilt til intervju og delt av deres kunnskap og refleksjoner rundt barneverntjenestens arbeid. Uten dere hadde ikke denne studien vært mulig.

Takk til veileder Eva Josefsen ved UiT Norges arktiske universitet for tilbakemeldinger og nyttige innspill. Takk for at du har fått meg til å løfte blikket fra praksisfeltet.

Takk til medstudenter Gøril, Hilde og Line for faglige og ufaglige diskusjoner, støtte og oppmuntring. Studiet hadde ikke vært det samme uten dere.

En stor takk til Carsten, Johanne og Jørgen og resten av familien for støtte og tålmodighet. Skal bli godt å få hverdagen tilbake!

Inger-Lise Kilmark

Tromsø, mai 2024

Sammendrag

Tema for denne studien er barnevernets møte med partnervoldssaker. Vold i nære relasjoner er et komplekst og sammensatt problem og ett av sosialt arbeids kjerneområder.

Myndighetenes fremste mål er å skape et samfunn uten vold mot barn og vold i nære relasjoner, og barnevernstjenesten har en viktig rolle i å beskytte barn som utsettes for vold. Likevel opplever flere voldsutsatte å ikke få nødvendig hjelp av barnevernstjenesten.

Studien har derfor til hensikt å gi en dypere forståelse av de utfordringer som finnes i barnevernstjenestens undersøkelsesarbeid i saker med partnervold. Som teoretisk rammeverk brukes Michael Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkratiet.

Studien bygger på kvalitative intervjuer med seks saksbehandlere fra barnevernstjenesten, og det er gjort en tematisk analyse av datamaterialet. Resultater viser at saksbehandlere opplever det som vanskelig å identifisere og avdekke partnervold. Utfordringer knyttes til voldens kompleksitet og organisatoriske begrensninger i barnevernstjenesten. Noen av utfordringene med å forene politisk ideal om «nulltoleranse» om vold og barnevernets praksis kan synes å ligge nettopp i spennet mellom voldens kompleksitet og barnevernets byråkratiske organisasjon.

En anbefaling for videre forskning er studere hvordan barnevernstjenesten kan identifisere og avdekke partnervold slik at de bedre kan beskytte sårbare barn og familier fra vold. I tillegg bør det forskes på hvordan familier der det er vold i foreldrerelasjonen best kan hjelpes.

Nøkkelord: Vold i nære relasjoner, partnervold, barnevern, Lipsky

Innholdsfortegnelse

Forord	ii
Sammendrag	iii
1 Introduksjon	1
1.1 Tema og bakgrunn for studien.....	1
1.2 Problemstilling og studiens formål.....	3
1.3 Struktur og oppbygning.....	4
2 Kunnskapsgrunnlag	5
2.1 Vold i nære relasjoner: Samfunnsmessig kontekst og konsekvenser.....	5
2.2 Barnevernets organisering, samfunnsmandat og lovverk.....	6
3 Teoretisk rammeverk	12
3.1 Vold i nære relasjoner: Begreper, forståelse og definisjoner.....	12
3.2 Bakkebyråkratiet som analytisk perspektiv.....	15
3.2.1 Skjønn.....	16
3.2.2 Vage og tvetydige målsettinger.....	17
3.2.3 Mangel på ressurser.....	17
3.2.4 Mestringsstrategier.....	18
3.2.5 Motsetningsfull rolle.....	20
3.2.6 Relasjoner til klienter.....	21
4 Metodologisk tilnærming	22
4.1 Vitenskapsteoretisk forankring.....	22
4.2 Forforståelse.....	23
4.3 Valg av metode.....	24
4.4 Datainnsamling.....	25
4.5 Analytisk tilnærming.....	29
4.5.1 Tematisk analyse.....	29

4.5.2	Beskrivelse av analysen	29
4.6	Forskningsetiske refleksjoner	31
4.7	Forskningsprosjektets reliabilitet, validitet og generaliserbarhet	33
4.8	Oppsummering	35
5	Funn.....	36
5.1	Barnevernsansattes forståelse av partnervold.....	36
5.2	Det vanskelige undersøkelsesarbeidet	41
5.3	Organisatoriske begrensninger	46
6	Diskusjon	55
6.1	Forståelse av partnervold.....	55
6.2	Barnevernsundersøkelse i bakkebyråkratiet	57
6.3	Idealiserte, vage og tvetydige mål	60
6.4	Skjønnsmessig handlingsrom	61
6.5	Mangel på ressurser	64
6.6	Motsetningsfull rolle.....	66
6.7	Oppsummering	66
7	Avslutning og konklusjon.....	68
	Referanseliste	70
	Vedlegg.....	76

1 Introduksjon

Overordnet tema for denne studien er barnevernstjenestens arbeid i saker med partnervold, belyst fra tjenestens perspektiv. Studien bygger på kvalitative intervjuer med saksbehandlere i barnevernstjenesten og om deres erfaringer i slike saker. I dette kapitlet presenterer jeg tema og bakgrunn for studien, studiens problemstilling og formål, samt hvilke avgrensninger jeg har gjort. Kapitlet avsluttes med beskrivelse av struktur og oppbygging av denne oppgaven.

1.1 Tema og bakgrunn for studien

Myndighetenes fremste mål er å skape et samfunn uten vold mot barn og vold i nære relasjoner. Allikevel rammes mange barn og voksne i Norge av vold i nære relasjoner. Det viser flere omfangsundersøkelser som har vært gjennomført de senere årene. I 2023 publiserte Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) resultater fra en stor omfangsstudie om vold og overgrep i Norge (Dale et al., 2023). De har intervjuet flere enn 4000 i den voksne befolkningen om sine erfaringer med vold og overgrep. Funnene viser at vold og overgrep fortsatt er et alvorlig samfunnsproblem i Norge, i likhet med de nordiske landene. Forekomsten av partnervold er høy, og særlig kvinnene var utsatt for alvorlig vold i nære relasjoner. Partnervold er en form for vold i nære relasjoner. Med partner menes her ekspartner i tillegg til ektefelle, samboer og kjærest. Videre viser studien at «en større andel kvinner enn menn oppgir at de var redde for å bli skadet eller dø da de ble utsatt for den alvorlige fysiske volden» (Dale et al., 2023, s. 15). Partnerdrap er den mest alvorlige formen for partnervold. De fleste som blir utsatt for partnerdrap har blitt utsatt for partnervold før drapet (NOU 2020:17, 2020, s. 19).

Mange av de som utsettes for partnervold har barn sammen, og dermed rammes også barn av volden som skjer i foreldrerelasjonen. Vold mellom foreldre øker sannsynligheten for at en eller begge foreldre utsetter sine barn for vold (Mohaupt, 2024, s. 135). Det at foreldreskap kan bli negativt påvirket av å bli utsatt for vold, er et argument for at barnevernstjenesten har et ansvar i saker med partnervold. I denne studien tar jeg utgangspunkt i at vold mot en forelder er en voldshandling mot barnets omsorgsbasis, noe som bidrar til å svekke barnets muligheter for positiv utvikling.

Barnevernstjenesten har et særlig ansvar for barn og unge som er utsatt for eller opplever vold, og er en viktig del av velferdstjenestene som ytes i Norge i dag. En vesentlig andel av

barnevernstjenesten saker omhandler vold og overgrep mot barn, og det er en økning i antall meldinger om vold (Bredal et al., 2024, s. 16-17; Prop.36 S (2023-2024), 2023, s. 91).

Barnets beste er et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser i barnevernstjenesten, jf. barnevernsloven § 1-3. Barnets beste kan knyttes til tilknytning og utviklingsstøtte, der barnets utvikling «handler om to systemer: barnets utviklingssystem og de voksnes omsorgssystem» (NOU 2012: 5, s. 21). Barnet er avhengig av tilgjengeligheten og fungeringen til det voksne omsorgssystemet. Den voksne omsorgssystem kan bli destabilisert av vold i familien. «Påkjenninger i familien som spesifikt rammer den sentrale omsorgspersonen, er en trussel mot barnets utvikling fordi tilgjengeligheten og den viktige utviklingsstøtten blir redusert eller rett og slett kollapse» (NOU 2012: 5, 2012, s. 21-25).

En viktig inspirasjon og drivkraft for denne studien er i stor grad møtene jeg har hatt med voldsutsatte barn og voksne gjennom de ti siste årene som ansatt på krisesenter for personer utsatt for vold i nære relasjoner. De har vist meg på nært hold hva det kan innebære å være utsatt for vold, alt fra frykt for voldsutøver, usikker framtid, og en rekke helsemessige, juridiske, sosiale og praktiske hindringer. Flere av disse har opplevd å ikke få den støtte og hjelp fra myndighetene som de behøvde. Barnevernstjenesten har vært en av disse instansene.

Nyere studier i en norsk kontekst viser at flere voldsutsatte opplever å ikke få nødvendig hjelp av barnevernstjenesten. Det kan være "tilfeldig hva slags forståelse og kunnskap de voldsutsatte mødrene blir møtt med i hjelpeapparatet», og hvilken hjelp de får (Bjørnholt & Helseth, 2019, s. 78-81). Det er kjent fra internasjonale studier at vold ofte kan fortsette etter samlivsbrudd, og at «det er en betydelig svikt i samfunnets respons på denne «fortsettelsesvolden», og at hjelpeapparatet ofte bidrar til, og blir en del av volden» (Bjørnholt, 2024, s. 3). Flere mødre som har vært utsatt for partnervold har vist til negative erfaringer med barnevernstjenesten etter samlivsbrudd (Bredal & Stefansen, 2022, s. 1-3). Det er indikasjoner på «at barnevernstjenestens oppmerksomhet mot og kompetanse på vold mot omsorgsperson som vold mot barn, er variabel» (Bredal et al., 2024, s. 11), og «det varierer også hvorvidt barnevernsarbeiderne ser det som sin oppgave å hjelpe den voldsutsatte forelderen som del av hjelpen til barnet» (Bredal et al., 2024, s. 11). I flere tilfeller kategoriserer barnevernstjenesten vold som konflikt, og det løftes opp som en utfordring at vold kan glippe og komme i bakgrunn i tiltakssaker (Bredal et al., 2024, s. 212). Offentlige utredninger påpeker manglende kompetanse i barnevernet knyttet til barnevernets arbeid med

vold (Bufdir, 2019, s. 36-38, 144; NOU 2017: 12, 2017, s. 184). En litteraturstudie viser til at «det er utakt mellom utviklingen i voldsforskningsfeltet og forståelser av ulike former for vold og overgrep i barnevernets kontekst», og at det for barnevernstjenesten har vært vanskelig å ta med seg nyere forskning på voldfeltet inn i sin praksis (Kojan et al., 2020, s. 64). Videre pekes det på at i en barnevernkontekst blir vold en samlebetegnelse, mens voldsforskning skiller mellom ulike former for vold, og påpeker viktigheten av det.

1.2 Problemstilling og studiens formål

Med utgangspunkt i at «forskning, allmenne forståelser av vold som fenomen og politiske tiltak henger sammen» (Bjørnholt & Helseth, 2019, s. 40) vil det være nyttig å forske på barnevernstjenestens forståelse av vold, og hvordan saker med partnervold utfordrer barnevernstjenestens arbeid. For å undersøke dette har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvordan forstår saksbehandlere i barnevernstjenesten saker med partnervold, og hvilke utfordringer erfarer de i dette arbeidet?

Med barnevernstjenesten menes den kommunale barnevernstjenesten i Norge. «Saker med partnervold» forstås som saker hvor det har vært forekomst eller mistanke om partnervold. Det rettes fokus mot barnevernstjenestens undersøkelsesarbeid med å identifisere og avdekke partnervold, samt overgangen fra undersøkelse til tiltak. Akutt plasseringer og omsorgsovertakelse vektlegges ikke i denne studien. Det er partnervold/vold i foreldrerelasjonen som er fokusområde. Direkte vold mot barn er ikke i fokus i denne studien, selv om barn også som oftest blir berørt av vold som foregår i foreldrerelasjonen. Vold utøvd av barn, eller av andre utenfor familien er heller ikke en del av denne studien.

Vold i nære relasjoner er et komplekst og sammensatt problem, og ett av sosialt arbeids kjerneområder. Det er av stor sosialfaglig relevans å undersøke hvordan barnevernstjenesten forstår og håndterer saker med partnervold. Vold i nære relasjoner har alvorlige konsekvenser for hele familien og samfunnet. Ved å forstå barnevernstjenestens forståelser og utfordringer i arbeidet med slike saker, kan vi identifisere forbedringsområder og utvikle mer effektive tiltak for å støtte barn og familier i slike situasjoner. Dette bidrar til å styrke barnevernets praksis og beskytte sårbare barn og familier i samfunnet vårt.

Studien har som formål å undersøke hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår saker med partnervold i en barnevernkontekst, og hvordan denne type saker utfordrer barnevernsansatte. Den forståelsen som barnevernstjenesten legger til grunn vil kunne få betydning for barns omsorgssituasjon og foreldres foreldreskap. Det er avgjørende at saksbehandlere i barnevernstjenesten som skal hjelpe familier der det er partnervold har kunnskap om dette. Innen sosialt arbeid er det viktig å ha kunnskap om sosiale problem som sosialt situerte fenomen (Aadnanes, 2017, s. 6). Det betyr at et sosialt situert fenomen er formet av og eksisterer innenfor et sosialt og kulturelt rammeverk.

Som jeg har belyst i innledningen kan det være tilfeldig hvilken forståelse og kunnskap voldsutsatte blir møtt med i barnevernstjenesten, og hvilken hjelp de får. Med bakgrunn i dette har studien til hensikt å dekke et kunnskapshull og bidra med økt systematisk kunnskap om barnevernstjenestens arbeid i saker med partnervold. Konkret vil jeg gjøre dette gjennom å undersøke på et mikronivå saksbehandlers forståelse av partnervold og hvilke utfordringer de møter i dette arbeidet.

1.3 Struktur og oppbygning

I kapittel 2 presenteres kunnskapsgrunnlag. Her vil jeg først presentere vold i nære relasjoner i en samfunnsmessig kontekst og konsekvenser. Deretter vil jeg gi en beskrivelse av barnevernets organisering, samfunnsmandat og lovverk. I kapittel 3 presenterer jeg oppgavens teoretiske rammeverk. Første del av dette kapittelet består av en presentasjon av vold som sosialt problem, herunder begreper, forståelse og definisjoner. Kapittelets andre del består av en presentasjon av Michael Lipskys teori om bakkebyråkratiet som analytisk perspektiv. I kapittel 4 vil jeg redegjøre for valg av metode og framgangsmåte i denne studien. Studiens funn presenteres i kapittel 5. Kapittel 6 består av diskusjon, og hvordan datamaterialet forstås i lys av teoretisk rammeverk. Kapittel 7 er oppgavens avsluttende kapittel med oppsummering og konklusjon.

2 Kunnskapsgrunnlag

I dette kapittelet vil jeg først presentere vold i nære relasjoner i en samfunnsmessig kontekst, og deretter se på konsekvenser det kan ha for barn å leve med vold i familien. I delkapittel 2.2 vil jeg redegjøre for barnevernstjenestens organisering, mandat og juridiske rammeverk.

2.1 Vold i nære relasjoner: Samfunnsmessig kontekst og konsekvenser

Denne studien er en del av en samfunnsmessig og politisk kontekst. Å skape et samfunn uten vold og overgrep og vold i nære relasjoner er en politisk og offisiell holdning i dag. «Retten til å leve et liv uten vold er en grunnleggende menneskerettighet. Regjeringens fremste mål er å skape et trygt samfunn for alle, uten vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner». Det stadfestes i en fersk plan fra myndighetene i Norge, jf. «Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner» (Prop.36 S (2023-2024), s. 9). Tilsvarende holdning har vært formidlet fra myndighetene i en årrekke, og felles for holdningen er at «arbeidet for å forebygge og bekjempe vold og overgrep må prioriteres høyt», og at det er et satsningsområde (Prop.12 S (2016-2017), s. 7). Historisk har det vært store endringer i synet på vold, og for eksempel ble vold mot kvinner anerkjent som et alvorlig samfunnsproblem i Norge på 1970-tallet. Slagordet «Det private er det politiske» førte til at kvinnemishandling gikk fra å være et privat anliggende til et offentlig anliggende med krav om at voldsutsatte skulle få hjelp (Jonassen, 2014, s. 37). Ulike norske regjeringer laget flere handlingsplaner mot vold i etterkant av dette. I arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner har de politiske fokusområdene vært ført langs tre hovedspor: vold mellom voksne i parforhold, vold mot barn i og utenfor nære relasjoner/familien og vold i nære relasjoner i minoritetsetniske familier (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013; Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, 2021; Justis- og politidepartementet, 2004, 2008; Meld. St. 15 (2012-2013), 2013; Prop.36 S (2023-2024), 2023). Med den nyeste opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (Prop.36 S (2023-2024)) sees de ulike formene for vold og overgrep i sammenheng og det gis en samlet framstilling av utfordringene på feltet. Målet er å fremme en helhetlig innsats for å forebygge og bekjempe vold og overgrep mot barn, samt vold i nære relasjoner. Kjønnssdimensjonen skal i større grad tydeliggjøres i dette arbeidet, etter anbefaling fra både FNs kvinnekommisjon og Istanbulkonvensjonens overvåkingsorgan GREVIO (Prop.36 S (2023-2024)).

Til tross for omfattende innsats for å få bukt med problemfeltet vold i nære relasjoner, er likevel voldsforekomsten høy (Dale et al., 2023) og det er store utfordringer på voldsfeltet og mye som gjenstår (NOU 2017: 12, 2017; Prop.36 S (2023-2024); Riksrevisjonen, 2022). Samfunnskostnadene av vold i nære relasjoner er enorme og kostet samfunnet nesten 93 milliarder kroner i 2021, ifølge Menon Economics rapport (Pedersen et al., 2023, s. 4). Bak tallene er det også store menneskelige omkostninger. Ser man myndighetenes mål om et samfunn uten vold i sammenheng med voldsforekomst og mangelfull hjelp gitt av myndighetene, synes det å være diskrepans mellom statlige føringer og politiske mål på den ene siden og hva som skjer i praksis på den andre siden.

Konsekvenser for de som utsettes for vold er store, og vold i foreldrerelasjonen rammer både barn og foreldre. Det er dokumentert at vold i familien kan skade barns utvikling og fungering. Vold mellom foreldrene øker risikoen for at barn utsettes for direkte vold (Heltne & Steinsvåg, 2012b, s. 20-21; Øverlien, 2012, s. 31-35). «Å vokse opp med vold mellom foreldrene er skadelig for barns emosjonelle, kognitive og sosiale utvikling» (Hay et al., 2023, s. 1276; Mohaupt, 2024, s. 23). Det er en kjent sammenheng mellom det å være utsatt for vold og psykiske og somatiske helseplager for både voksne og barn (Dale et al., 2023, s. 37; Mohaupt, 2024, s. 23; Prop.36 S (2023-2024), s. 21-23). Å bli utsatt for vold øker sannsynligheten for flere samtidige risikofaktorer, som rusmiddelbruk, selvmordstanker og å bli utstøtt fra familie og nettverk. Det er en «tydelig sammenheng mellom negative livsopplevelser i barndommen, som å oppleve vold mot mor, og atferdsmessige problemer i voksen alder» (Prop.36 S (2023-2024), s. 23). Skadevirkningene for barn som opplever vold mellom voksne, i likhet med barn som opplever direkte vold mot seg selv, kan være store. «Å være utsatt for vold, overgrep eller omsorgssvikt i barndommen gir økt risiko for utrygghet, redusert helse og livskvalitet også i voksen alder, og kan øke risikoen for selv å utsettes for eller utøve vold som voksen» (Prop.36 S (2023-2024), s. 23). Ved å forebygge og sette inn målrettede tiltak vil en kunne redusere skadevirkningene. Barnevernstjenesten er en viktig del av en helhetlig tiltakskjede og som skal bidra i dette viktige arbeidet.

2.2 Barnevernets organisering, samfunnsmandat og lovverk

I dette delkapittelet starter jeg med å kort skissere opp barnevernstjenestens organisatoriske plassering i velferdsstaten Norge. Deretter presenterer jeg barnevernstjenestens

samfunnsmandat og lovverk som setter rammer for saksbehandlers arbeid med vold i nære relasjoner og som former aktivt praksisen og tjenestene som ytes.

På barnevernsfeltet i Norge er myndighetene organisert med flere aktører med ulike ansvarsområder og funksjoner. Barne- og familiedepartementet (BFD) har det overordnede ansvaret for regjeringens politikk overfor barn og unges oppvekst og rammevilkår for familiene. Under BFD opererer Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), som er et statlig forvaltningsorgan, og barnevernets fagorgan (Barne- og familiedepartementet, u.å.). I tillegg til å være en faglig rådgiver, skal Bufdir iverksette politikken som er vedtatt, forvalte lov og regelverk og styring av Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Bufetat sitt ansvar er å yte hjelp til de kommunale barnevernstjenestene knyttet til arbeid rundt plassering av barn. Statsforvalteren ansvarsfelt er blant annet å føre tilsyn med barnevernet, og er klageinstans for enkeltvedtak som barnevernstjenesten gjør etter barnevernsloven. Saker om tvang avgjøres av Barneverns- og helsenemnda (Barne- og familiedepartementet, 2023). Ansvaret for oppgaver, tjenester og tiltak rettet mot barn og familier som trenger hjelp fra barnevernet er regulert av barnevernsloven og er fordelt mellom den kommunale barnevernstjenesten og Bufetat som er statlig (NOU 2023: 7, s. 355). Alle kommuner skal ha en barnevernstjeneste. Kommunens ansvarsområde er etter loven negativt avgrenset. Det innebærer at kommunen skal utføre de oppgaver som ikke er lagt til et statlig organ, jf. barnevernsloven § 15-2.

Barnevernstjenestens samfunnsoppdrag er i henhold til barnevernslovens formålsparagraf 1-1 å:

sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse. Loven skal bidra til at barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Barnevernstjenestens samfunnsoppdrag inkluderer arbeid med vold i nære relasjoner. Politiske føringer og juridiske rammevilkår vil ha betydning for barnevernstjenestens forvaltning av sitt mandat i møte med familier (Aadnanes, 2020, s. 59). Barnevernstjenesten har mandat til å utøve kontroll, og til å gripe inn ved tvang der det er nødvendig.

Barnevernstjenesten har i kraft av sitt samfunnsmandat stor makt, selv om deres primære

oppgave er å hjelpe og støtte familier. Spenningsfeltet mellom hjelp og kontroll står sentralt i sosialt arbeid (Levin, 2004, s. 13-15), og barnevernstjenestens arbeid plasserer seg i kjernen av dimensjonene hjelp og kontroll.

Alle barn har rett til vern mot vold og overgrep. Vold og overgrep anses som et menneskerettighetsproblem, og Norge har forpliktet seg gjennom flere internasjonale menneskerettighetskonvensjoner for å forebygge og bekjempe vold (NIM, 2022). I en barnevernkontekst er FNs konvensjon om barns rettigheter, også kalt barnekonvensjonen sentral, og har bidratt til å sette barns rettigheter på dagsorden. Den trådte i kraft for Norge i 1991, er rettslig bindende og inkorporert i norsk rett med forrang. Barnekonvensjonen har hatt stor betydning i Norge for utforming av lovverk, forskrifter og retningslinjer, og konvensjonens rettigheter og prinsipper reflekteres også i barnevernsloven (Smith, 2022, s. 29-31). Retten til beskyttelse mot vold er også vernet av Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Barn har behov for ekstra vern, derfor går retten til beskyttelse lenger sammenlignet med de generelle menneskerettighetene (Hennum, 2022, s. 367).

Barnets beste er et grunnleggende hensyn i barnekonvensjonens artikkel 3, og skal legges vekt på «ved alle handlinger som berører barn» (Haugli, 2022, s. 55). En annen sentral bestemmelse i barnekonvensjonen er artikkel 19 som krever at statene beskytter barn mot alle former for vold og overgrep fra foreldre eller omsorgspersoner. Det anerkjennes at psykisk, seksuell og økonomisk vold, i tillegg til fysisk vold, samt vold mellom foreldrene er noe barn skal beskyttes mot og noe som faller inn under det menneskerettslige vernet. At barn er vitne til vold eller erfarer vold mellom foreldrene inkluderes i denne artikkelen (Hennum, 2022, s. 370). I arbeidet med vold og voldsforebygging er det noen grunnleggende prinsipper som er særlig relevant for implementeringen av statens forpliktelser. Sentralt blant disse prinsippene er nødvendigheten av en rettighetsbasert tilnærming fra statens side. Det betyr at man ikke skal se på barn som passive objekter som trenger hjelp, men anerkjenne barn som rettighetshavere med ufravikelig krav på beskyttelse. Med utgangspunkt i de ulike rettighetene i konvensjonene er det utledet en rekke konkrete forpliktelser for statene i arbeidet med å beskytte barn mot vold og overgrep (NIM, 2022). Barnevernstjenestens har en sentral rolle i dette arbeidet, og særlig i arbeidet med å undersøke meldinger og avverge vold.

Barnevernsloven er det styrende og forpliktende offentlige dokumentet som barnevernstjenesten skal styre etter, samt tilhørende forskrifter, rundskriv og veileder (NOU 2012: 5, s. 36). 1.januar 2023 trådte ny barnevernslov i kraft. Et overordnet mål med ny lov er å sikre økt rettssikkerhet for familiene som mottar hjelp fra barnevernstjenesten, og gi enda flere barn en trygg oppvekst. I tillegg til å sikre at barn som trenger det får nødvendig hjelp har barnevernstjenesten et forebyggende ansvar og «skal sette inn tiltak tidlig for å forebygge alvorlig omsorgssvikt og atferdsvansker». Det følger av lovens § 1-10. Barnevernstjenesten har en plikt til å verne særlig utsatte barn. Loven gir barnevernstjenesten flere plikter og virkemidler for å ivareta sitt ansvar. Dersom barnevernstjenesten mottar bekymringsmelding, skal den gjennomgås snarest, og senest innen en uke etter at den er mottatt jf. § 2-1. Hvis barnevernstjenesten henlegger en bekymringsmelding uten undersøkelse, skal henleggelsen begrunnes skriftlig, og begrunnelsen skal inneholde faglige vurderinger. Av barnevernslovens § 2-2 går det frem at barnevernstjenesten har «rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser» dersom det er «rimelig grunn til å anta» at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter loven. Innenfor uttrykket «rimelig grunn til å anta» ligger det et stort skjønnsmessig rom for barnevernstjenesten. Dersom det startes en undersøkelse, skal den gjennomføres snarest. Som hovedregel skal undersøkelsen gjennomføres innen tre måneder, og kan unntaksvis utvides til seks måneder. Undersøkelsen skal både gjennomføres systematisk og grundig, samt så skånsomt som mulig. Det er barnevernstjenesten som avgjør, ut fra en konkret vurdering, hva som er grundig nok. Jo mer alvorlig og kompleks sak, dess mer grundig er det nødvendig å være i undersøkelsen. Barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov etter denne bestemmelsen. Det betyr at barnevernstjenesten skal undersøke hvordan barnet har det både i hjemmet der det bor fast, og i samværshjemmet, noe som kan være aktuelt i saker med vold i foreldrerelasjonen der foreldrene ikke bor sammen. Omfang av samvær og alvorlighetsgrad i saken vil påvirke hvor omfattende undersøkelse i samværshjemmet skal være (Stette, 2023, s. 23). Som en del av bestemmelsen kan ikke foreldrene eller den barnet bor hos å motsette seg at barnevernstjenesten besøker hjemmet som en del av undersøkelsen. I forbindelse med undersøkelse kan barnevernstjenesten kreve å få samtale med barnet i enerom. Barnet har også en rett til å medvirke i egen sak, jf. barnevernsloven §1-4. Når barnevernstjenesten har foretatt en undersøkelse kan den avsluttes på fire ulike måter. Det følger av lovens bestemmelse § 2-5. Undersøkelsen kan enten avsluttes ved henleggelse, henleggelse med

mulighet for ny undersøkelse inntil seks måneder etter at saken ble henlagt dersom foreldrene ikke samtykker til anbefalte hjelpetiltak, vedtak om å iverksette tiltak eller sende begjæring om tiltak til barneverns- og helsenemnda. Det stilles krav til begrunnelse av vedtak, jf. § 12-5. Her skal både faktiske opplysninger og barnevernsfaglige vurderinger framkomme av vedtak. Barnets beste-vurdering skal alltid framgå av vedtaket.

Barnets beste er et anerkjent rettsprinsipp både nasjonalt og internasjonalt (NOU 2016: 16, s. 47). Ifølge barnevernslovens bestemmelse § 1-3 skal barnets beste være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger og avgjørelser, som reflekteres også i Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon artikkel 3. Begrepet kan forstås og tolkes på ulike måter da det avhenger av flere ulike forhold med hovedvekt på omsorg, beskyttelse, sikkerhet og helse. Innenfor sosialt arbeid står det sentralt å være opptatt av både person og omgivelser når en skal forstå hva som er til barnets beste (Gjedrem, 2018, s. 68). Barnets beste er en skjønnsmessig vurdering basert på en konkret og helhetlig vurdering av mulige konsekvenser. Noe som føyer seg inn i sosialfaglig tenkning hvor det er viktig å være bevisst at personen hører til i en kontekst, og at person og kontekst gjensidig påvirker hverandre (Levin, 2004, s. 67-80). Barnets beste stiller også krav til beslutningsprosessen, noe som innebærer at det må foretas en forsvarlig utredning av saken jf. §1-7 (NOU 2016: 16, s. 48-52). Barnevernsloven inneholder få konkrete krav til hva som skal til for at barnevernstjenestene skal kunne yte forsvarlige tjenester. Det er eksempelvis ikke stilt bestemte krav til bemanning, organisering, størrelse på fagmiljø, og på hvilke tiltak barnevernstjenestene skal kunne tilby (NOU 2023: 7, s. 356).

Barn har rett til omsorg og beskyttelse, fortrinnsvis i egen familie, og barnevernets tiltak skal ikke være mer inngripende enn nødvendig, jf. lov om barnevern § 1-5. Barn har rett til nødvendige barnevernstiltak når vilkårene for tiltak er oppfylt, jf. §1-6. Kvinner med innvandrers- eller samisk bakgrunn er særlig utsatt for partnervold (Prop.36 S (2023-2024), s. 20, 112). Barnevernstjenesten har fått en ny bestemmelse som skal ta hensyn til «barns kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn jf. § 1-8. «Formålet med bestemmelsen er å bidra til bedre faglig arbeid, grundigere vurderinger og riktigere avgjørelser til barnets beste (Stette, 2023, s. 18). Barnevernstjenestens skal samarbeide med barn og foreldre og skal behandle dem med respekt, jf. §1-9.

I sosialt arbeid ligger prinsippet om frivillighet som en grunnleggende verdi. Frivillige hjelpetiltak er den klart største delen av barnevernstjenestens tiltak (Christiansen & Kojan, 2023, s. 111), og kan iverksettes når «barnet på grunn av sin omsorgssituasjon eller atferd har et særlig behov for hjelp», jf. § 3-1. Et viktig premiss for hjelpetiltak er at det skal «bidra til positiv endring hos barnet eller familien» (Stette, 2023, s. 30). «Hvilke hjelpetiltak som iverksettes vil avhenge av kommunens skjønn» (Prop. 133 L (2020-2021), s. 157).

For mange fortsetter volden i foreldrerelasjonen også etter at foreldrene har flyttet fra hverandre (Bjørnholt, 2024, s. 2). Barnevernstjenesten skal alltid vurdere om foreldrene er part i saken, jf. § 12-2, også når foreldrene ikke bor sammen. Alle foreldre med foreldreansvar har rett på informasjon fra barnevernstjenesten om alle vedtak som treffes. Dette må sees i sammenheng med at barnevernstjenesten skal undersøke barnets totale omsorgssituasjon, noe som vil kunne innebære også hos samværsforeldre.

Unntaksbestemmelsen i denne paragrafen åpner for at barnevernstjenesten kan unnlate å informere «dersom det kan utsette barnet eller andre personer for fare eller skade». Ett av vilkårene for denne unntaksbestemmelsen er «i saker der en forelder med foreldreansvar har utsatt barnet og/eller den andre foreldereren for grov vold eller overgrep, og hvor det anses sannsynlig at kunnskap om barnevernsvedtak kan medføre risiko for ytterligere vold eller grove trusler mot barnet eller foreldereren» (Stette, 2023, s. 140). En annen bestemmelse som er av betydning i saker med vold er partenes rett til dokumentinnsyn, jf. §12-6. Her vises det til at «partene har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter». Partene kan nektes innsyn i sakens dokumenter dersom innsyn kan utsette barnet eller andre personer for fare eller skade. Det framkommer at «risikoen for skade eller fare må være reell». I dette legges det at «innsyn faktisk kan påføre barnet psykisk eller fysisk skade, for eksempel ved trusler, vold eller overgrep» (Stette, 2023, s. 143). Her ser vi at loven åpner for å beskytte voldsutsatte, men at det er en skjønnsmessig vurdering for når det eventuelt kan tas i bruk.

Jeg har oppgavens andre kapittel først sett på vold i nære relasjoner i en samfunnskontekst, og på hvilke konsekvenser det kan ha for barn å leve med vold i familien. Deretter har jeg vist at kommunal barnevernstjeneste blir regulert på flere måter. Regulering skjer både på ulike nivå, internasjonalt og nasjonalt, men også gjennom ulike virkemidler som lovgivning, politiske signaler og forvaltningsordninger. I neste kapittel vil jeg presentere teoretisk rammeverk.

3 Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for det teoretiske rammeverket som kan bidra til å belyse problemstillingen om hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår saker med partnervold, og hvilke utfordringer de erfarer i dette arbeidet. Det teoretiske rammeverk vil senere danne bakteppe for studiens analyse.

Dette kapitlet er todelt og består av to delkapitler, der jeg først redegjør for vold som et sosialt problem, herunder begreper, forståelse og definisjoner. Valg av begreper som anvendes på et sosialt fenomen, er av betydning fordi det sier noe om hvordan den som bruker begrepet forstår fenomenet (Øverlien, 2014, s. 162), og er dermed relevant å redegjøre for. Deretter vil jeg, innenfor barnevernets rammer, som er viktig for det sosialfaglige arbeidet, belyse Michael Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkratiet. Gjennom sin forståelse av hvordan politikk blir gjennomført på bakkenivå har han hatt betydelig innflytelse på feltet sosialt arbeid. Jeg har i oppgavens innledning belyst diskrepansen mellom myndighetenes idealer og virkelighetens realiteter. Lipskys teori retter søkelyset mot utfordringer i førstelinjen og utilsiktede konsekvenser av politikk. Teorien om bakkebyråkratiet kan bidra til økt forståelse for hvordan det kan oppstå gap mellom myndigheters intensjoner og politikk utført i praksis der offentlige institusjoner kan skape uheldige eller vilkårlige velferdstiltak. Perspektivet kan være nyttig for å analysere ulike yrkesgruppers dilemma, og vektlegger både aktør- og strukturforklaringer, noe som er med på å gi en helhetlig forståelsesramme. Hoveddelen av det teoretiske rammeverket består av Lipsky sin teori.

3.1 Vold i nære relasjoner: Begreper, forståelse og definisjoner

Hvordan vi definerer og måler vold har betydning for forståelsen av vold og for hvordan vi innretter oss for å stoppe vold (Bjørnholt & Hjemdal, 2018, s. 465). Ifølge Verdens helseorganisasjon (WHO) defineres vold som: «forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller en gruppe. For å regnes som vold må handlingen resultere i, eller ha høy sannsynlighet for å resultere i død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling» (WHO 2016, oversettelse av Dinutvei.no, 2023). Begrepet vold stammer fra det norrøne «vald» som betydde «leder» eller «hersker» (Lillevik, 2016, s. 19). Vold kan her innebære både å bruke fysisk makt og å ha kontroll eller makt over noen. En definisjon som er mye brukt i dag er Per Isdals definisjon: «Vold er enhver handling

rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil» (Isdal, 2016, s. 36). Isdals definisjon ser på vold som en funksjonell makthandling med fokus på handlingens konsekvens framfor handlingens hensikt. Oppmerksomheten rettes mot subjektive opplevelser, og bort fra objektive beskrivelser av handlinger. Dermed overføres definisjonsmakten knyttet til spørsmål om det har vært utøvd vold fra utøver til utsatt (Lillevik, 2019, s. 17). Denne forståelse av vold er særlig nyttig i møte med psykisk vold.

Vold i nære relasjoner defineres i boka «Vold og foreldreskap» av Mohaupt (2024) som «systematisk og instrumentell bruk av ulike former for aggresjon for å kontrollere relasjoner mellom mennesker som står i et tilknytningsforhold til hverandre» (Mohaupt, 2024, s. 27). Denne definisjonen markerer voldens konsekvenser for foreldreskap, og kontrollaspektet er understreket ved denne definisjonen. Partnervold er en form for vold i nære relasjoner. Med partner menes her ekspartner i tillegg til ektefelle, samboer og kjærest. Partnervolden kan være grov, gjentakende, kontrollerende og i mange tilfeller med flere typer vold, også kalt voldsvelde eller av mer episodisk og sporadisk karakter med mindre alvorlig vold, der ofte begge parter utøver denne form for vold (Johnson, 2007; Johnson & Leone, 2005, referert i Dale et al., 2023, s. 102). Maktforholdet innenfor voldsveldet er asymmetrisk, mens det innenfor episodisk vold gjerne er mer symmetrisk. Vold i nære relasjoner kan komme i ulike former; fysisk, psykisk, seksuell, materiell eller økonomisk. Ofte opptrer ulike former for vold i kombinasjon. I partnervoldsakene fortsetter volden i mange tilfeller selv om samlivet opphører, og begrepet «fortsettelsesvold» er tatt i bruk (Bjørnholt, 2024, s. 3; Hay et al., 2023, s. 1276). Ofte har vold i dag en digital dimensjon, der voldsutøver kan bruke digitale verktøy og sosiale media til spore, sjikanere, krenke eller true partneren. Kontroll er ofte ett sentralt element i volden som utføres. En annen viktig dimensjon ved vold i nære relasjoner er frykten for at volden skal gjenta seg og eskalere. Denne formen for vold kan være like skadelig for en persons helse som konkrete voldshandlinger, og omtales som latent vold (Prop.36 S (2023-2024)). Kjønnssdimensjon er også av betydning, da det er forskjell mellom kjønnene når det gjelder frykt for å bli skadet eller drept, der fryktdimensjonen er størst hos kvinner (Bjørnholt & Hjemdal, 2018, s. 465-466).

Begrepet vold er både tvetydig og komplekst, og kan avhenge av tid, kontekst og relasjoner. En del av handlingene vi i dag definerer som vold ble definert på en annen måte for 50 år

siden. Inntil 1972 hadde foreldre en viss refselsesrett overfor sine barn (Hennum, 2022, s. 373), mens i dag har barn fått økte rettigheter, og alle former for vold mot barn er forbudt, jf. lov om barn og foreldre § 30. Vold mot barn er straffbart, jf. straffeloven § 282.

Lovbestemmelsen dreier seg om vold i nære relasjoner. Vold mot barnets omsorgsperson kan også rammes av samme bestemmelse som vold mot barn. Dette gjelder om barnet er vitne eller lever med vold mot barnets omsorgsperson, og det skal sidestilles med barn som blir utsatt for direkte vold. Det betyr at det kan regnes som straffbar vold mot barn ved at det utøves vold i foreldrerelasjonen.

«Vold i nære relasjoner», «partnervold» og «vold i hjemmet» er eksempler på ulike begrep innenfor fenomenet vold i en familiær kontekst. Felles for disse begrepene er at de kan oppfattes som upresise, overlappende og vanskelig å skille fra hverandre. Eksempelvis innbefatter «vold i hjemmet» vold direkte mot barn og indirekte ved at barna «ser, hører om og opplever konsekvensene av den fysiske, seksuelle, materielle og økonomiske volden som en av deres foreldre/omsorgspersoner utsetter den andre for» (Øverlien, 2012, s. 23-24). Det gjelder enten omsorgsforeldrene bor sammen eller ikke, da volden kan fortsette i barnets liv også etter et samlivsbrudd (Bjørnholt, 2024, s. 3; Hay et al., 2023, s. 1276). Begrepene «vold» og «foreldrekonflikt» synes ofte å bli blandet sammen. Foreldrekonflikt «impliserer at begge foreldre har ansvar som aktører i et dysfunksjonelt samspill», mens vold i familien er kjennetegnet ved «asymmetriske maktforhold» (Isdal, 2018 referert i Torvik, 2019, s. 40). Ved å bruke begrepet foreldrekonflikt på forhold som omhandler vold nøytraliseres og usynliggjøres volden, noe som kan få direkte konsekvenser for hvordan barnevernsansatte angriper saken og hvilken hjelp voldsutsatte opplever å få (Bjørnholt, 2021, s. 11; Bredal & Stefansen, 2022, s. 143-144).

Ens forståelse og definisjon av vold har betydning for hvilke handlingsrom og handlingsmuligheter profesjonelle hjelpere har. For å kunne forhindre og forebygge vold må vi derfor forstå volden og årsakene bak volden. Aadnanes (2020, s. 41) påpeker at det er avgjørende å tilstrebe og forstå kompleksiteten i volden som fenomen, i tillegg til de voldsutsattes erfaringer for å danne et vurderings- og handlingsgrunnlag for hjelpearbeid. Hva man inkluderer og ekskluderer i forståelsen av fenomenet vold kan by på dilemmaer for saksbehandlere i barnevernstjenesten i deres praktiske vurderingsarbeid. Psykisk vold er et eksempel på vold som kan være krevende å se og dokumentere, noe som vanskeliggjør

arbeidet for barnevernstjenesten. Ved en smal definisjon av vold er risikoen at barn som trenger hjelp ikke får den hjelpen de har behov for.

3.2 Bakkebyråkratiet som analytisk perspektiv

Michael Lipsky (2010) er kjent for sin teori om bakkebyråkratiet, og gjennom boken *Street-level- Bureaucracy – Dilemmas of the Individual in Public Services* har Lipsky bidratt til å belyse den kritiske rollen som frontlinjearbeidere spiller i formingen og utførelsen av offentlig politikk. Han påpeker at disse arbeiderne i front, også kalt bakkebyråkrater, gjennom lovbestemmelser, skjønnsutøvelse og prioriteringer av ressurser får mer innflytelse og makt enn deres formelle posisjon skulle tilsi. Bakkebyråkratene produserer politikk, og er ikke bare iverksettere av den vedtatte politikk, samtidig som de handler innenfor eksisterende retningslinjer og rammebetingelser laget av myndighetene (Lipsky, 2010, s. 221). I profesjonslitteraturen er bakkebyråkratene beskrevet som «portvakter i velferdsstaten» (Molander & Terum, 2008, s. 15). I en velferdsstat der myndighetene leverer velferdstjenester til sin befolkning, har bakkebyråkrater en viktig rolle, gjennom sin skjønnsutøvelse, i å avgjøre hvem som skal tilbys disse tjenestene (Lipsky, 2010, s. 4).

Saksbehandlere i barneverntjenesten arbeider i et kryssfelt mellom politiske retningslinjer og praktisk arbeid, hvor de tar avgjørelser som direkte påvirker menneskers liv. De tilhører en yrkesgruppe av offentlige ansatte som Lipsky omtaler som bakkebyråkrater. Med bakkebyråkrater menes det offentlige tjenestemenn som samhandler direkte med brukere og som har vesentlig skjønn i sitt arbeidet (Lipsky, 2010, s. 3). Sosialarbeidere, politi og lærere er eksempler på bakkebyråkrater. Bakkebyråkratene arbeider i velferdsstatens førstelinjetjenester.

Kjernen i Lipskys (2010) teori er å vise at de strukturer og rammevilkår bakkebyråkrater arbeider innenfor, ikke bare påvirker hvordan de utfører sitt arbeid, men også har en betydelig innvirkning på innbyggernes livssituasjon, velferd og muligheter. (Lipsky, 2010, s. 4).

Bakkebyråkrater opererer i en kompleks og sammensatt kontekst, og forsøker å løse dilemmaene som oppstår innenfor den gitte strukturen. Bakkebyråkratenes arbeid er preget av flere utfordringer, noe Lipskys teori viser. Dette gjelder betydelig rom for bruk av skjønn, mangel på ressurser, og vage og tvetydige målsettinger. Disse utfordringene vil bli videre presentert i dette kapitlet.

3.2.1 Skjønn

Begrepet *skjønn* (*discretion*) står sentralt i Lipskys teori om bakkebyråkratiet. Begrepet *skjønn* handler om «resonnering om hva som bør gjøres i enkelttilfeller» (Grimen & Molander, 2010, s. 188). Faglig *skjønn* handler om at «skjønnsutøvelsen foregår innenfor en bestemt kontekst, gitte rammer for hva det skal besluttes om og hvem som har myndighet til å beslutte». Videre handler det om «de argumentene som inngår i avveiningen, baserer seg på anerkjent faglig kunnskap og metodikk» (Hanssen et al., 2015, s. 22). Karakteristisk for arbeidet til bakkebyråkrater er behovet for å kunne utøve *skjønn*. Ifølge Lipsky gjelder dette med tanke på å bestemme type, mengde og kvalitet på de tjenester som gis (Lipsky, 2010, s. 13-15). Dette må likevel ikke sees uavhengig av lover og retningslinjer fra myndighetene eller normer og praksis som er gjeldende for de aktuelle yrkesgruppene eller profesjonene.

Fordelen med et skjønnsmessig handlingsrom av betydning er at den enkelte klient kan få et konkret, individuelt tilpasset tilbud. Ulempen kan derimot være at det åpnes for skjevfordeling og vilkårlighet av tilbudene. Saker med mer komplekst saksfelt, slik de ofte er i en barnevernskontekst, vil kreve involvering av *skjønn* i større grad (Lipsky, 2010, s. 15). Bakkebyråkrater arbeider med mennesker i ulike situasjoner, og det må derfor kunne tas konkrete vurderinger og avgjørelser. Tilpasning til individuelle behov står sentralt, noe som også er i samsvar med ett av sosialt arbeids grunnprinsipp om gjensidige forhold mellom individ og samfunn, og at man må se «individet i dets kontekst» (Levin, 2004, s. 15). Flexibiliteten gjør det mulig for velferdsstaten å håndtere komplekse og varierte behov blant befolkningen på en mer tilpassningsdyktig måte. Innenfor rommet av skjønnsutøvelsen er det et spenningsforhold mellom medfølelse og fleksibilitet på den ene siden og habilitet og rigid bruk av lovverk på den andre siden (Lipsky, 2010, s. 16). Bakkebyråkrater befinner seg mellom myndighetene og innbyggere, og skal både representere systemet og brukeren. Det er i dette feltet bakkebyråkrater skal foreta beslutninger. Her skal bakkebyråkrater «motta, håndtere og formidle informasjon», og de kan «sile, forsterke eller nedtone informasjon» (Kojan & Christiansen, 2023, s. 33-34). Her ser vi at bakkebyråkrater kan ha betydelig makt i sin rolleutøvelse, og deres skjønnsutøvelse vil kunne få betydning for både klienter og bakkebyråkratiet.

Bakkebyråkrater forventes å utføre et arbeid som er i henhold til retningslinjer og føringer gitt av ledelsen eller myndighetene, og i samsvar med organisasjonens overordnede mål og

politikk. Ofte blir bakkebyråkrater beskrevet som samarbeidsvillige og lojale mot tjenesten de arbeider i, og at de forsøker å gjøre en god jobb gitt de ressurser som er tilgjengelige. Imidlertid kan det oppstå situasjoner der føringer fra ledelsen eller myndighetene ikke er i samsvar med bakkebyråkraternes faglige skjønn. Dette kan føre til en konflikt mellom de instruksjonene som blir gitt ovenfra og den autonomien eller faglige ekspertisen som bakkebyråkraterne mener de trenger for å utføre sitt arbeid på en hensiktsmessig måte. Denne konflikten kan oppstå for eksempel hvis bakkebyråkraterne opplever at instruksjonene er uklare, urealistiske eller ikke tar hensyn til de faktiske forholdene de står overfor i sin daglige praksis (Lipsky, 2010, s. 16-18).

3.2.2 Vage og tvetydige målsettinger

For det andre står bakkebyråkraterne overfor et vedvarende krysspress mellom motsetningsfylte og uklare mål og forventninger fra myndighetene, organisasjonen og brukerne. Dette vanskeliggjør arbeidet for bakkebyråkraterne, og det kan være uklart hva som forventes av dem og hvilke mål de skal jobbe mot. Gode mål er viktige fordi de gir en retning for arbeidet, og kan gjøre det mulig å måle framgang og effektivitet. Innenfor sosialt arbeid og bakkebyråkratiet er det typisk at målene er både tvetydige og uklare. Det fører til utfordringer med tanke på hvilken retning bakkebyråkrater skal jobbe etter. Det gjør det også vanskelig å måle eller evaluere arbeidsprestasjonene til bakkebyråkrater for å utøve kontroll over vedtatt politikk (Lipsky, 2010, s. 40, 81). Vage mål kan på den ene siden føre til at klienter, samarbeidspartnere og samfunnet for øvrig får høye forventninger til kvaliteten på tjenesten, samtidig som bakkebyråkraterne må definere og konkretisere målene. Det gir bakkebyråkrater betydelig innflytelse. Ifølge Lipsky vil mange bakkebyråkrater føle på en utilstrekkelighet i arbeidet, og oppfatte dette som et personlig problem, selv om det er mer riktig å se det i sammenheng med de organisatoriske rammebetingelsene. I tillegg til tvetydige og uklare mål, har målene innenfor sosialt arbeid ofte en idealisert dimensjon, noe som gjør målene vanskelig å angripe og nå. (Lipsky, 2010, s. 40-41).

3.2.3 Mangel på ressurser

For det tredje står bakkebyråkraterne i et spenningsfelt med vanskelige prioriteringskonflikter grunnet mangel på ressurser. Ifølge Lipsky skjer beslutninger i bakkebyråkratiet under forhold med begrenset tid og informasjon. Bakkebyråkraterne arbeider i saker med høy grad av kompleksitet og må gjerne ta raske beslutninger. Bakkebyråkraterne tildeles færre ressurser

enn behovet skulle tilsi. De har typisk store saksmengder i forhold til deres ansvar, og kan ofte ikke oppfylle sitt pålagte ansvar med den gitte saksmengden. Typisk vil ikke sosialarbeidere rekke over arbeidsoppgaver som nødvendige hjemmebesøk og de henger ofte etter med skriftlig arbeid og dokumentering. Mangel på ressurser fører ofte til forsinkelser i arbeidet, og den høye saksmengden fører til begrenset tid til god beslutningstaking (Lipsky, 2010, s. 30). Organisatoriske faktorer påvirker hvor lang tid en kan bruke per klient. Jo mer tid som brukes til planarbeid og skriftlig dokumentasjon dess mindre tid blir det til direkte klientarbeid. Bakkebyråkratene opplever seg ofte stressede og utilstrekkelige i arbeidet. På grunn av ressursmangel vil det ofte være slik at noen idealer må vike for realiteter (Lipsky, 2010, s. 29-30).

Lipsky hevder at etterspørsel etter tjenester er en kombinasjon av klienters behov på den ene siden og myndighetenes anerkjennelse av klienters behov og innsats for å tilby tjenester på den andre siden (Lipsky, 2010, s. 34). Dilemmaet med etterspørsel-tilbud er at det ikke forventes betydelig forskjell med økte ressurser, noe som motsier den vanlige oppfatningen om at ekstra ressurser vil bedre kvaliteten på tjenesten. Lipsky påstår derfor at bakkebyråkrater ofte er fanget i en slags syklus av middelmådighet (*mediocrity*) (Lipsky, 2010, s. 38). For jo bedre et tilbud er dess større blir etterspørselen etter tjenesten. Ved større etterspørsel tvinges organisasjonen til å begrense tjenesten. Dette er nødvendig helt til tjenesten igjen er i likevekt. Etterspørsel-tilbudsdynamikken bidrar til å gi økt forståelse for hvorfor kronisk ressursmangel synes å være en virkelighet for bakkebyråkratene (Lipsky, 2010, s. 38-39, 81).

3.2.4 Mestringsstrategier

Ikke alle sosiale problem lar seg løse, eller lar seg vanskelig løse. Mange klienter får ikke tilstrekkelig hjelp fra offentlige etater, og begrepet svingdør er brukt om offentlige etater der klienter er tilbakevendende (Lipsky, 2010, s. 78). I de ulike spenningsfeltene mellom forventinger fra klientene på den ene siden og lovverk og krav fra organisasjonen på den andre siden, vage og tvetydige målsettinger kombinert med ressursmangel vil bakkebyråkrater tilpasse seg situasjonen og utvikle strategier i måten de utfører rollen på. De utvikler praksismønstre (*patterns of practise*) eller mestringsstrategier for å kunne gi tilfredsstillende tjenester i den arbeidskonteksten de befinner seg i (Lipsky, 2010, s. 81). En av de mest kjente mestringsstrategiene til bakkebyråkratene er at de prøver å lette på arbeidsoppgaver eller

frigjøre tid til å kunne gjøre mer prioriterte oppgave. For å frigjøre kapasitet kan bakkebyråkrater ekskludere klienter ved bruk av lovverk og bruk av skjønn.

Bakkebyråkratenes kategorisering av klienter kan få direkte innvirkning på om klientene får oppfølging og bistand, og eventuelt i hvilken form (Lipsky, 2010, s. 81-83). Bakkebyråkrater er ofte pålagt å differensiere blant mottakere av tjenester. Dette henger sammen med prosessen med å bli en klient hvor de reduserer en person til å passe inn i visse kategorier for å kunne bli en klient. De skiller klienter inn i kategorier for å kunne prioritere (Lipsky, 2010, s. 105-107). Lipsky beskriver det som et paradoks at bakkebyråkratene utvikler snarveier og forenklinger som er i konflikt med organisasjonens politikk, samtidig som det er essensielt for at organisasjonen skal bestå (Lipsky, 2010, s. 18-23).

Rutiner og forenkling er en strategi bakkebyråkrater bruker for å gjøre oppgaver håndterbare, og for å redusere kompleksiteten. De strukturerer miljøene sine for å gjøre oppgaver mer kjente og mindre unike. Rutiner bidrar til at beslutninger tas innenfor rammer satt av myndighetene. Rutiner er ikke bare med på å lette arbeidet, men kan også sies å være politiske da de gjerne kan inneholde hva, når og hvordan ting skal prioriteres (Lipsky, 2010, s. 84-85).

Mestringsstrategiene kan komme i konflikt med myndighetenes intensjoner og viktige prinsipper for sosialfaglig praksis. For bakkebyråkratene bidrar disse strategiene til å redusere gapet mellom forventet innsats og realistiske forventinger – de får en opplevelse av bedre overensstemmelse mellom ideal og realitet. Et negativt aspekt ved slike mestringsstrategier er at det fører til en uintendert praksis der enkeltindivider ikke får hjelp i tråd med idealene. Et eksempel på en mestringsstrategi er kategorisering av klientene og sakene. Gjennom kategorisering får bakkebyråkratene mulighet til å opptre fleksibelt og sensitivt overfor enkelte grupper av klienter, samtidig som det er en måte å rettfærdiggjøre eget arbeid på at noen får hjelp og andre ikke. Psykologisk tilbaketrekning er en strategi for å takle belastninger ved arbeidet. De aller mest idealistiske trekker seg gjerne helt ut ved å ikke arbeide i bakkebyråkratiet. Andre trekker seg mer mentalt ut uten å slutte, og avviser personlig ansvar for tjenesten som ytes. Den ytre manifestasjonen av disse tilbaketrekningene viser seg gjerne gjennom fravær, høy turnover og generell lite involvering. Selv om noen bakkebyråkrater trekker seg bort fra arbeidet, fortsetter de fleste å være engasjerte og har innrettet seg til arbeidet. Mange bakkebyråkrater er opptatt av menneskene de arbeider med, og det skjønnsbaserte arbeidet driver dem til å utvikle private forestillinger om målsettinger

og modifierer bakkebyråkratiets mål. De kan skape egne normer og vurderingskriterier for å rettfærdiggjøre arbeidet sitt. På den måten blir skillet mellom arbeid de skulle ha utført, men ikke har utført mindre (Lipsky, 2010, s. 142-144).

3.2.5 Motsetningsfull rolle

Sosialt arbeid er et felt som er preget av spenninger mellom ulike forståelser og tilnæringsmåter. Disse kan noen ganger være antagostiske, i den forstand at de representerer ulike og noen ganger motstridende syn på hva sosiale problemer er, og hvordan de bør løses. Ett av de sentrale motsetningsforholdene innen sosialt arbeid er å ivareta den enkelte klients behov sett opp mot behovet for å begrense, kontrollere og rasjonalisere ut fra et helhetsperspektiv (Lipsky, 2010, s. 190-191). Dette motsetningsfylte forholdet er typisk innen bakkebyråkratiet. Lipsky tar for seg bakkebyråkraters rolle, og hevder at summen av de normer og forventninger som knyttes til rollen er motstridene. På den ene siden har vi den menneskelige orienterte retningen som spiller på omsorg, altruisme og idealisme som forventes å sikre den enkelte klient best mulig hjelp. De ansatte skal i henhold til etiske og faglige perspektiver se hele personen i situasjonen og gjøre individuelle og konkrete vurderinger (FO, 2015; Lipsky, 2010, s. 71; Molander & Terum, 2008, s. 15). Denne hjelpende orienteringen står i motsetningsforhold til på den andre siden byråkratiske prinsipper som likebehandling og upersonlige forhold beslutninger fattes basert på objektive kriterier og ikke på personlige faktorer. Den menneskelige orienteringen krever at de ansatte har tilstrekkelig tid og ressurser til å følge opp klienter på en måte tett opp mot idealet. Derimot er det fra et organisasjonsperspektiv ønskelig å spre oppmerksomheten til flere klienter, og å behandle klienter likt. Innenfor organisasjonsperspektivet skal de ansatte representere myndighetene overfor enkeltindivider i henhold til gitte lover og retningslinjer innenfor gjeldende rammeverk (Lipsky, 2010, s. 71-73; Molander & Terum, 2008, s. 15-16). Denne motsetningen mellom individ og samfunn fører til dilemmaer der fag og byråkrati ikke er sammenfallende. Slike spenninger mellom individ og samfunn, samt mellom fag og byråkrati, er sentrale spenningsfelt i sosialt arbeid, og sistnevnte også innenfor profesjonsteori (Levin, 2023, s. 58-60; Molander & Terum, 2008, s. 15-16). Dilemmaet om å betjene flere klienter eller opprettholde god kvalitet i tjenester er en typisk utfordring innenfor bakkebyråkratiet. Ledere vil måtte prioritere kvantitet foran kvalitet, mens bakkebyråkrater vil ofte forsøke å redusere klienter for å skjerme seg mot økende press. Strategier for dette kan

være å utsette saker eller unngå å ta inn nye klienter. Dette kan være både formelt og uformelt (Lipsky, 2010, s. 99-102).

3.2.6 Relasjoner til klienter

Bakkebyråkrater samhandler med klienter, og skal ivareta klienters behov. Mange av klientene i bakkebyråkratiet er ufrivillige klienter, de har ikke selv valgt å bli klienter. Lipsky mener det har stor betydning for kvaliteten av samhandlingen mellom bakkebyråkrater og klienter, fordi denne brukergruppen har mindre innflytelse enn om det var en mer innflytelsesrik brukergruppe (Lipsky, 2010, s. 54-56). Det er ikke uvanlig at det oppstår spenninger i relasjon mellom bakkebyråkraterne og klientene. Maktforholdet mellom klientene og bakkebyråkraterne er asymmetrisk, der makten til å ta og gjennomføre beslutninger ligger hos bakkebyråkraterne (Lipsky, 2010, s. 59). Ifølge Lipsky vil individer som er i kontakt med bakkebyråkrater oppfatte seg som unike individer i en unik situasjon. Bakkebyråkraterne derimot kategoriserer klientene i kategorier. Lipskys teori om den sosiale konstruksjonen av klienter tar sikte på å belyse hvordan individet som mottar offentlige tjenester, blir formet og påvirket av interaksjonene og relasjonene som oppstår i kontakt med bakkebyråkrater. Kategorisering er en sentral side av bakkebyråkratenes arbeid (Lipsky, 2010, s. 59-60, 76). Selv om bakkebyråkraterne har makt i relasjon med klientene, og har handlingsrom, har de også et lovverk å forholde seg i tillegg til faglige og etiske standarder som begrenser hva de kan gjøre i møte med klientene.

I Lipskys bok om bakkebyråkratiet uttrykker han bekymring knyttet til diskrepans mellom offentlige løfter og implementering av politikken. Lipsky hevder at selv om bakkebyråkrater iverksetter og former politikken som til slutt blir levert, om enn i begrenset grad, så må man ikke se til de enkelte ansatte, men til ledere og beslutningstakere dersom man ønsker endringer i velferdspolitikken (Lipsky, 2010, s. 212-214).

Oppsummert har jeg i dette delkapittelet redegjort for Lipsky (2010) sitt perspektiv om bakkebyråkratiet. Lipskys teori vil bli brukt som analytisk verktøy for å få en dypere forståelse av barnevernstjenestens saker med partnervold, og hvordan deres arbeid kan bli utfordret av denne type saker.

4 Metodologisk tilnærming

I dette kapittelet vil jeg, med utgangspunkt i en sosialkonstruktivistisk forståelsesramme, presentere metodisk tilnærming, inkludert min forforståelse, valget av forskningsmetoder, rekruttering av informanter, intervjuguiden og gjennomføring av intervjuene. Deretter vil jeg redegjøre for valg av analyseverktøy og hvordan jeg har analysert det empiriske materialet. Til sist vil jeg avslutte kapittelet med refleksjon over de etiske aspektene ved studien, og forskningsprosjektets reliabilitet, validitet og generaliserbarhet.

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Det vitenskapsteoretiske ståstedet en forsker har vil ha betydning for hva forskeren søker informasjon om, parallelt som det vil danne utgangspunkt for den forståelsen forskeren utvikler (Thagaard, 2018, s. 33). I denne oppgaven har jeg sosialkonstruktivisme som vitenskapsteoretisk forankring.

Gjennomgangen av fenomenet partnervold viser at det er et tvetydig og komplekst begrep som mangler tydelige grenseoppinger. Det vanskeliggjør å skulle begrepsfeste, men også forske på fenomenet. Hvordan vi tolker begreper som vold så vel som barnevern utfordres ikke bare av tiden som går, men også av ny kunnskap, sosiale, kulturelle og politiske endringer. Begrepene er ikke statiske, men i bevegelse. Forståelsen av vold er i endring. Barneverntjenestens samfunnsmandat har også vært under endring historisk, og er fortsatt i bevegelse. Den nye barnevernsloven som kom i 2023 er et eksempel på dette. Et slikt utgangspunkt vil jeg derfor koble til sosialkonstruktivismen som vitenskapelig posisjon ved at jeg ser for meg at virkeligheter er sosialt konstruerte og under konstant påvirkning (Nygaard, 2020, s. 336-338; Thornquist, 2018, s. 16).

Som resultat av ens vitenskapelige forankring følger visse premisser for hvordan vi oppfatter verden og hvordan vi tilegner oss kunnskap. Fra et ontologisk ståsted er utgangspunktet for denne studien at det finnes flere sannheter/virkeligheter. Epistemologisk betyr det at kunnskapen er situasjonsavhengig, kontekstualisert og sosialt konstruert (Thornquist, 2018, s. 16). Sett fra en konstruktivistisk tilnærming er altså mennesker i forandring og samfunn i bevegelse (Busk et al., 1987, s.74, referert i Uggerhøj, 2008, s. 41). Virkeligheten betraktes som samfunnsskapt, og forholdet mellom samfunn og individ er gjensidig avhengig (Tjora, 2021, s. 32-33). Ifølge Berger og Luckmann (2000, s. 9-12) er virkeligheten ikke en objektiv

og uforanderlig størrelse, men snarere en sosial konstruksjon som formes gjennom menneskelig interaksjon, institusjonalisering og internalisering av mening. Denne tilnærmingen bidrar til å forstå hvordan samfunn skaper, opprettholder og endrer sitt syn på virkeligheten over tid. Gjennom samhandling og sosiale definisjonsprosesser definerer vi hvordan sosiale fenomener skal forstås (Sudland, 2023, s. 34). Individets subjektivitet er avhengig av sosiale omgivelser, det vil si samfunnskonteksten (Berger & Luckmann, 2000, s. 135-182). Slik jeg forstår det vil saksbehandlere i barnevernstjenesten, og det perspektivet de legger til grunn kunne være påvirket av deres egne følelser, meninger, erfaringer og verdier, og at det normative aspektet har betydning.

Selv om min vitenskapelige forankring er sosialkonstruktivisme anerkjenner jeg at det finnes områder av virkeligheten som kan utforskes uavhengig av individuelle persepsjoner og tolkninger, og som kan studeres med metodiske tilnærminger som ikke er begrenset av menneskelige tanker og språk. Mitt vitenskapelige ståsted impliserer likevel at jeg som forsker inngår i en samfunnskontekst som har betydning for min forforståelse og fortolkninger, og som påvirker mitt valg av forskningsspørsmål og forskningsmetode.

4.2 Forforståelse

Et forskningsprosjekt vil være påvirket av forskerens forforståelse, det vil si at det finnes ikke noe uavhengig ståsted (Thornquist, 2018, s. 229). Objektivitet er et sentralt begrep innenfor forskning, og flere stiller spørsmål til om kunnskap som er produsert gjennom intervju kan være objektiv. I forskningssammenheng kan objektivitet forstås som frihet fra ensidighet og noe som lar seg etterprøve (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 272-275). I kvalitative forskningsintervju lar kunnskapen seg vanskelig etterprøve. Derfor snakker man heller om refleksiv objektivitet innenfor kvalitative forskningsintervju, der forskeren «reflekterer over sitt bidrag» til produksjonen av kunnskap (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 273). Refleksjon over egen posisjon og påvirkning er en integrert del av etisk forskningsarbeid (Kvarv, 2021, s. 157). På bakgrunn av dette vil jeg belyse og reflektere rundt egen forskerrolle, og se på hvordan min bakgrunn og forforståelse kan ha påvirket produksjon av kunnskap.

Jeg har tidligere arbeidet som saksbehandler i barnevernstjenesten, noe som gir meg et innenfraperspektiv. Det har gitt meg nærhet til barnevernets praksisfelt. Det kan bidra til å bygge tillit og samarbeid i forskningsprosessen og sikre kvaliteten på dataene og resultatene.

Ti år med sosialt arbeid på krisesenter for voldsutsatte har nok i størst stor grad påvirket forskerrollen min, og har bidratt til valg av tema for studien. Min forforståelse er påvirket av nærhet til de voldsutsattes perspektiv, og jeg har gjennom mitt arbeid sett barnevernstjenesten utenfra, og innehar dermed også et utenfraperspektiv. I denne studien skal jeg utforske barnevernstjenesten fra deres perspektiv. Å finne riktig balanse mellom nærhet og distanse i eget forskingsfelt er en utfordrende, men viktig oppgave. Det refererer til hvor involvert eller distansert en forsker skal være i sitt studieområde. Med min doble erfaring med perspektiv både innenfra og utenfra bidrar det til at jeg som forsker kan komme nært nok til å skape fortrolighet til informantene for å forstå informantenes verden. Samtidig som jeg har tilstrekkelig distanse for å unngå å bli blind for det nære, og for å forhindre at informantenes begreper blir tomme.

4.3 Valg av metode

Et grunnleggende metodologisk skille i samfunnsvitenskap er skillet mellom kvalitative og kvantitative metoder. For å få god innsikt i erfaringer og vurderinger i barnevernstjenesten arbeid har jeg valgt en kvalitativ tilnærming med innsamling av dybde data. Jeg ønsker å få tak i informantenes meningsdanning, og se på hva slags konsekvenser meningene har. Jeg ønsker «å forstå fenomenet i seg selv – ikke nødvendigvis fenomenets omfang og utbredelse», slik det beskrives av Kvarv (2021, s. 157). Kvalitative studier fokuserer mer på mening og innhold enn bredde og omfang som i kvantitative studier (Fangen, 2022). Fokuset er mer på å forstå, enn å forklare sosiale fenomen.

For å få mulighet for å få en dypere innsikt i hvordan saksbehandlere forstår og opplever verden fra sitt perspektiv har jeg valgt kvalitativt forskningsintervju. Dette er spesielt nyttig når man ønsker å forstå komplekse sosiale prosesser og sammenhenger, nettopp slik det forholder seg i volds- og barnevernsfeltet. Gjennom å intervju individer kan en få tak i sosiale mønstre individet er bærer av. Dermed vil jeg ikke bare få tak på den enkelte saksbehandlers oppfatning (Aase & Fossåskaret, 2014, s. 114-115), men også aspekter av den samfunnsmessige forståelsen av temaet. (Kvarv, 2021, s. 157). Fleksibilitet er et viktig argument for det gir meg mulighet til å stille utdypende spørsmål eller avklare om jeg har forstått informantene riktig. Innenfor kvalitative forskningsintervju blir mening skapt og forhandlet fram mellom informantene og den som intervjuer. Kunnskapen produseres i relasjon mellom informant og intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 76; Nilssen, 2014, s.

25). Med utgangspunkt i en sosialkonstruktivistisk tilnærming forstår jeg kunnskap som sosialt konstruert. Som intervjuer er jeg opptatt av å forstå de barnevernsansatte med tanke på den institusjonelle konteksten som de er en del av.

Ulempene med kvalitative forskningsintervjuer er først og fremst at de er både tid- og ressurskrevende, noe som bidrar til at antall informanter begrenses. Videre kan det være en ulempe at tolkningen av data er avhengig av den enkelte forsker, da subjektiviteten kan påvirke hvordan forskeren stiller spørsmål, tolker svar og analyserer data. Samlet sett mener jeg likevel at metoden er egnet til formålet.

Semistrukturert tilnærming er valgt slik at jeg får muligheten til å tilpasse spørsmål og oppfølgingsspørsmål basert på informantenes svar. Informantene får mulighet til å bidra med egne tilnærminger og innfallsvinkler som jeg ellers ikke ville fått tilgang til ved et lukket intervju som i større grad ville vært påvirket av min forforståelse. I tråd med sosialkonstruktivistisk ståsted gis informantene anledning til å komme med sine konstruksjoner av fenomenet jeg ønsker å få kunnskap om. Basert på dette anser jeg semistrukturert intervju som en hensiktsmessig tilnærming.

4.4 Datainnsamling

Jeg brukte strategisk utvelging etter tilgjengelighet, da jeg ønsket deltakere som besitter de kvalifikasjoner eller egenskapene som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2021, s. 54). Utvalgsriteriene bestod i at det skulle være saksbehandler fra kommunal barnevernstjeneste med erfaring fra saker med partnervold. Alternativt kunne teamleder/fagleder være aktuelt dersom de arbeidet direkte med klienter i form av saksbehandling. Med utgangspunkt i Lipskys (2010) teori om bakkebyråkratene ønsket jeg å undersøke ansatte som er i frontlinjen og direkte kontakt med klienter. For å få fram variasjon og nyanser ble det valgt ulike barnevernstjenester.

Rekruttering av informanter foregikk ved at jeg sendte invitasjonsbrev per epost (vedlegg 1) til 31 barnevernsledere i de tre nordligste fylkene; Nordland, Troms og Finnmark våren 2024. For å ha tilstrekkelig distanse til de jeg skulle studere valgte jeg å utelate tjenesten i egen kommune, der jeg tidligere har vært ansatt. Jeg fulgte opp ledere per telefon for å undersøke om de var interessert i å delta i studien med informanter. Å rekruttere informanter ble mer

krevende enn først antatt, da flere takket nei av kapasitetshensyn. Seks barnevernstjenester takket ja til å delta.

Utvalget i denne studien består av seks saksbehandlere ved seks ulike barnevernstjenester i de tre nordligste fylkene. Av disse var fem kvinner og en mann. Alle informantene hadde minimum treårig sosialfaglig utdanning som barnevernspedagog eller sosionom. Flere hadde i tillegg relevante videreutdanninger. To ansatte hadde påbegynt/fullført master i barnevern/sosialt arbeid. De fleste var ansatt som saksbehandler, en hadde kombinert lederrolle, to hadde nylig gått over i annen stilling i barnevernstjenesten, men ble intervjuet om sitt arbeid som saksbehandler. Felles for alle er at de er offentlige tjenesteansatte, samhandler direkte med brukere og har vesentlig grad av skjønn i utførelsen av sitt arbeid med saksbehandling. Aldersspennet er fra 25 år til 53 år. De ansatte hadde arbeidet i kommunal barnevernstjeneste fra 2 til 18 år. Flere hadde lang fartstid fra kommunalt barnevern, og gjennomsnittlig fartstid var på ti år. Tre ansatte arbeidet med mottak- og undersøkelsessaker, en ansatt arbeidet med tiltakssaker, mens to ansatte arbeidet som generalister med alle typer saker. Barnevernstjenestene som er representert i studien var ulike både i størrelse og organisering. Til sammen yter de tjenester til totalt 16 kommuner i Nord-Norge, da halvparten av de representerte tjenestene hadde interkommunalt samarbeid med flere kommuner. Noen av tjenestene er svært små. Både by- og landkommuner er representert. En av tjenestene er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Fire var organisert etter spesialistmodell, der tjenesten er inndelt i ulike team etter de spesifikke fasene i barnevernstjenestens saksbehandling, mens de to minste tjenestene arbeidet etter generalistmodell, og de ansatte arbeidet i alle faser av saksbehandlingen.

Til intervjuene lagde jeg en semistrukturert intervjuguide (vedlegg 2) med åpne spørsmål. Dette for å legge til rette slik at jeg kunne få en dypere innsikt i hvordan informantene forstod og opplevde volds- og barnevernsfeltet ut fra sitt perspektiv. Intervjuguiden ble på forhånd sendt ut til informantene med det formål at de kunne få tid til refleksjon og at svarene kunne bli mer detaljerte. Intervjuguiden var til hjelp for å holde fokus, sikre at dataene som ble samlet inn var relevante og nyttige, og til å optimalisere tidsbruken under intervjuet.

Innledende spørsmål i intervjuguiden ble stilt om informantenes alder, utdanning og antall år i barnevernstjenesten. For å kontekstualisere intervjuene og få oversikt over organisatoriske

rammebetingelser omhandlet de neste spørsmålene mer generelle forhold om selve barnevernstjenesten, hvordan den var organisert, hvilke arbeidsoppgaver og antall saker de vanligvis hadde. Videre ble spørsmålene spisset mer til å omhandle hvordan de forstår fenomenet partnervold vs. foreldrekonflikt, hvordan barnevernstjenesten arbeider i saker der det er mistanke om eller avdekket partnervold, og hvilke formaliserte systemer de har til støtte i dette arbeidet. Målet med spørsmålene var å få innblikk i barneverntjenestens forståelse av voldsfenomenet, og hva de har til å støtte seg i dette arbeidet. Med bakgrunn i bruk av Lipskys (2010) teori om bakkebyråkratene stilte jeg spørsmål om hvilke dilemmaer og utfordringer de opplever i arbeidet sitt, samt hvilke former for kompetanse de anså som nødvendig i arbeidet med partnervold. Avslutningsvis ble de spurt om hvordan de vurderer sitt skjønnsmessige handlingsrom. Denne siste delen var i stor grad ment å fange meningsorienterte aspekter, mens enkelte av tidligere spørsmål også fanget opp mer faktaorienterte aspekter.

Intervjuguiden ble pilottestet av en tidligere ansatt i barnevernstjenesten. Hensikten med pilotintervjuet var først og fremst å teste ut hvordan intervjuguiden, tidsrammen og at det tekniske utstyret fungerte. Pilotintervjuet ble automatisk transkribert gjennom Nettskjema, og lest gjennom. Intervjuet ga meg flere relevante funn, og jeg fikk tilbakemelding på at det var gode spørsmål. Dette ga meg en pekepinn på at intervjuguiden endelig fungerte, og forble uendret, etter å ha gjennomgått utallige revideringer tidligere i prosessen.

Datamaterialet består av seks intervjuer. Intervjuene ble gjennomført i perioden 29.02.24 – 05.04.24. Deltakerne hadde på forhånd fått informasjon om at intervjuene ville ta rundt 1-1,5 time. Intervjuene varte mellom 55 og 74 minutter. «De første par minuttene av et intervju er avgjørende» (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 160). For å ivareta dette og for å skape en trygg ramme hadde jeg forberedt meg godt før hvert intervju. Informantene fikk en kort briefing før intervjuet startet, de fikk informasjon om deres rettigheter, formålet med prosjektet og bakgrunn for valg av tema. De fikk informasjon om at jeg tidligere har arbeidet i barnevernstjenesten, og at jeg nå arbeider med voldsutsatte barn og voksne. Jeg informerte om at jeg gjennom mitt arbeid med voldsutsatte har positive og negative erfaringer med barnevernstjenesten, og at jeg ønsker å utforske barnevernstjenestens perspektiv. De fikk informasjon om at det ikke var noen rette og gale svar, men at jeg ønsket å høre om deres erfaringer på feltet. Alle fikk også anledning til å stille spørsmål før selve intervjuet begynte.

Alle intervjuene ble gjennomført digitalt via Teams. Fordelene med digitale versus fysiske intervju ble avgjørende for valg av intervjuform. Covid-19 har bidratt til at flere har erfaring med og er trygge i digitale møter. I en travel barnevernshverdag fikk jeg også inntrykk av at informantene var takknemlige og komfortable med formen for intervju. Til sist, ble også tid og ressurser vektlagt som argument for digitale intervju. Jeg opplevde den sosiale og emosjonelle atmosfæren i intervjuet som god og at det var god forståelse mellom informantene og meg som forsker. Der det var uklarheter, stilte både informant og jeg som forsker oppklarende spørsmål for å forsikre oss om felles forståelse. Spørsmålene i intervjuguiden ble i stor grad stilt i den rekkefølgen de foreligger, men noen ganger fløt samtalen videre, og tema gikk over i hverandre. Jeg lot da informanten artikulere seg fritt, stilte oppfølgingsspørsmål og hentet oss etter hvert inn til strukturen i intervjuguiden. Gjennom oppfølgingsspørsmålene ga jeg uttrykk for min fortolkning og informantene fikk bekreftelse på at de ble forstått, samtidig som de kunne utdype eller presisere det de hadde sagt. Enkelte av informantene ga tilbakemelding om at intervjuet ga dem noen refleksjoner å ta med videre i arbeidet sitt.

En utfordring med intervju kan være at samspillet mellom intervjuer og informant påvirker svarene ved at den som blir intervjuet ofte tilpasser seg intervjuerens forventninger (Kvarv, 2021, s. 166). I hvilken grad materialet informantene har presentert er tett opp mot «sannheten» eller om det er en selektiv framstilling er vanskelig å si. Jeg har i intervjuene vært opptatt av å etablere tillitt, formulere nøytrale, åpne spørsmål og unngå ledende spørsmål. Jeg har vært bevisst at min tilstedeværelse og kommunikasjon kan påvirke informantene, og har underveis i intervjuene lagt vekt på å vise interesse, respekt og forståelse for kompleksiteten i arbeidet deres.

I samtlige intervjuer ble det gjort opptak med Nettskjema- diktafon. I tillegg til lydopptakene gjorde jeg noen notater underveis. Gjennom Nettskjema-diktafon ble opptakene automatisk transkribert i sin helhet. Transkripsjonene ble fortløpende gjennomgått manuelt og sjekket opp mot lydopptaket av meg. Lydkvaliteten på opptakene var god, noe som forenklet og sikret kvaliteten på transkriberingen. Når jeg gjengir sitater, er disse anonymisert og til en viss grad redigert språklig for å gjøre dem lettere tilgjengelige. Redigeringen som er utført skal ivareta meningsinnholdet i informantenes utsagn.

4.5 Analytisk tilnærming

I denne delen vil jeg vil jeg først redegjøre for tematisk analyse, som er analysestrategien jeg har valgt. Deretter vil jeg redegjøre for analyseprosessen som er utført ved å gjøre den transparent i tråd med prinsippet om reliabilitet innenfor forskningskvalitet (Thagaard, 2021, s. 181).

4.5.1 Tematisk analyse

Tematisk analyse er en analyseform der temaer som er representert i studien står sentralt, og formålet er å gå i dybden på de ulike temaene. For å få en dypere forståelse av hvert enkelt tema må vi sammenlikne data fra alle informanter. Det er nødvendig å kode og klassifisere dataene for å kunne utføre sammenlikninger (Thagaard, 2021, s. 171). Å kode er en subjektiv prosess, derfor kreves det en reflektiv forsker. Tematisk analyse er valgt fordi den er pragmatisk, fleksibel og passer til prosjektets formål. (Braun & Clarke, 2021, s. 38-39; Malterud, 2017, s. 95).

Tematisk analyse innebærer en rekke valg (Braun & Clarke, 2006, s. 81-86). Valg av tema er ett av disse valgene, og som kan være hensiktsmessig, men ikke avgjørende å tenke på før innsamling av data. Intervjuguiden min kan indikere en retning for valg av tema. Et annet valg man må ta er hvilken tilnærming man ønsker å ha inn mot datamaterialet, om den skal være induktiv (datadrevet) eller deduktiv (teoridrevet). Ifølge Thagaard (2021) preges kvalitative forskning av begge tilnærmingene, og fordi «kvalitativ forskning både kan være eksplorerende og ta utgangspunkt i teori, er det ikke hensiktsmessig å dikotomisere utgangspunktet for forskning» (Thagaard, 2021, s. 184). I min studie har jeg valgt en mer abduktiv tilnærming. «Abduktiv tilnærming starter fra empirien (som induksjon), men aksepterer betydningen av teorier og perspektiver i forkant og/eller i løpet av forskningsprosessen» (Tjora, 2017, s. 255). Et tredje valg er forskningsepistemologi (Braun & Clarke, 2006, s. 85). Som vist til tidligere i oppgaven har jeg plassert meg innenfor sosialkonstruktivistisk tenkning der mening kunnskap er sosialt produsert.

4.5.2 Beskrivelse av analysen

Her vil jeg ta utgangspunkt i Braun og Clark (2006, s. 87-93) sin fremgangsmåte for tematisk analyse. Jeg vil bruke de seks fasene som struktur for beskrivelse av arbeidet jeg har gjort. Første fase er transkribering og bli kjent med datamaterialet. Underveis i intervjuene noterte

jeg ned viktige poeng som informantene kom med. Rett i etterkant av intervjuene skrev jeg ned refleksjoner jeg gjorde meg. For å ha inntrykkene og opplevelsen ferskt i minnet startet jeg transkriberingsprosessen umiddelbart etter intervjuene. For å få en god oversikt og forståelse av innholdet i datamaterialet hørte og leste jeg gjennom intervjuene en rekke ganger. Jeg forsøkte å ha en «åpen, spørrende og kritisk innstilling – ikke bare til teksten og de uttrykk som skal forstås, men også til egen fortolkningsvirksomhet» (Thornquist, 2018, s. 221). Min forforståelse ble en del av måten jeg forstod og tolket informasjonen på, og ble dermed inkludert i erkjennelsesprosessen. I andre fase som handler om å generere innledende koder leste jeg gjennom datamaterialet på nytt og startet med å lete etter koder som kunne være aktuelle å benytte. Det ble en stor mengde med koder. Kodene var i hovedsak basert på hva informantene fortalte, men også ut fra spørsmål i intervjuguiden. Datamaterialet var skrevet ut i papirformat, og jeg skrev ned stikkord som kode i margin og relevante sitater ble markert med en farge. I denne fasen hadde jeg en åpen tilnærming, samtidig som jeg hadde problemstillingen i bakhodet. Fase tre handler om å lete etter temaer. Etter at jeg hadde generert en rekke innledende koder begynte jeg å lete etter temaer jeg kunne benytte. Disse kodene ble samlet i større kategorier av tema, og gitt ulike fargekode ut fra tema. Neste fase var å gjennomgå temaene på nytt for å skape et tydeligere skille mellom kategoriene, og for å finne ut hvilke utsagn fra intervjutekstene jeg skulle benytte. Deretter avgjorde jeg hvilke temaer jeg skulle benytte. Temaene ble valgt ut fra hva som kunne svare best på problemstillingen, og hva som var gjennomgående i materialet. Følgende tre tema ble valgt; saksbehandlers forståelse av partnervold, det vanskelige undersøkelsesarbeidet, og organisatoriske begrensninger. Temaene henger sammen og kunne tidvis være vanskelig å skille fra hverandre. De er sosiale konstruksjoner av virkeligheten, og er basert på valg jeg som forsker til slutt har tatt. Siste fase var å skrive rapporten. Denne fasen har vært en integrert del av analysearbeidet. Analyseprosessen i tematisk analyse beskrives gjerne lineært, mens prosessen med å analysere i virkeligheten bar preg av å være langt mer ikke-lineær, og gjenstand for flere revideringer underveis. Det har vært et stadig bytte mellom de ulike fasene, der det har vært en prosess som har vekslet mellom transkripsjonene, kodingen, refleksjoner og sortert materiale. Analyseprosessen har bidratt til tema som er relevante for problemstillingen.

4.6 Forskningsetiske refleksjoner

Forskning reguleres av etiske normer og retningslinjer. Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora vil være styrende (Staksrud et al., 2021). Denne studien ble meldt til SIKT, som har vurdert at behandlingen av personvernopplysninger er i tråd med personvernregelverket, ref.nr. 183014 (vedlegg 3). Samtlige informanter fikk skriftlig informasjon om formålet med studien og sine rettigheter. Den viktigste informasjonen ble gjentatt ved starten av intervjuet, herunder muligheten til å trekke seg fra studien og min taushetsplikt som forsker. Særlig ble forskningsetisk hovedprinsipp med informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter vektlagt (Staksrud et al., 2021). Samtlige informanter ga skriftlig eller muntlig samtykke til å delta og til at data kunne brukes til prosjektets formål, samt samtykket til elektronisk opptak av intervjuene.

Jeg har i alle ledd vært opptatt av å beskytte konfidensialiteten både til informantene og barnevernstjenestene de representerer. Alle informantene fikk informasjon om anonymitet, og at deres identitet, inkludert deres barnevernstjeneste, vil holdes skjult, men at de selv vil kunne kjenne igjen sitt bidrag gjennom enkelte sitater, men ikke nødvendigvis. Å sikre informantene anonymitet startet tidlig i prosessen. Før intervjuet ble de bedt om å unngå å komme med sensitive opplysninger eller opplysninger som kunne bidra til å identifisere dem. De ble informert at det likevel var mitt ansvar som forsker å sørge for informantenes anonymitet. En viktig del av konfidensialitetsprinsippet er at ingen utenforstående skal ha tilgang til datamaterialet, og det skal oppbevares på et sikkert sted. Det transkriberte materialet er lagret på min PC som er låst med passord som kun jeg kjenner til og separat fra resten av forskningsmaterialet. Verken navn, kontaktopplysninger eller andre identifiserende opplysninger er knyttet til den transkriberte teksten. Hvert intervju har fått en kode. Også informasjon som kan føre til at de enkelte barnevernstjenestene vil kunne gjenkjennes har blitt utelatt. Ved å presentere informantene som gruppe, og ikke enkeltvis ivaretas konfidensialitetsprinsippet. Jeg har valgt å ikke knytte navn, pseudonymer, bokstaver eller tall til utsagnene til deltakerne når funnene presenteres. Dette har jeg gjort av hensyn til deltakernes konfidensialitet da enkelte gir ufordelaktig informasjon om sin tjeneste. Dette kombinert med at de er rekruttert via barneverntjenestens leder, samt at det er informanter fra små tjenester. Å beskytte informantene på denne måten har også «en forskningsmessig betydning», da både forsker og den som leser resultatene vil «få oppmerksomheten rettet mot generelle mønstre i dataene fremfor å forstå teksten som beretninger om spesifikke situasjoner

og personer» (Thagaard, 2021, s. 24-25). Innenfor dette ligger flere lag av dilemmaer. For det første er slagsiden mot at man gir kravet om konfidensialitet prioritet at det kan svekke kravene til pålitelighet og etterprøvnbarhet. For det andre settes metodiske og etiske hensyn opp mot hverandre. Etisk sett er det viktig å bevare anonymiteten til informantene, mens det metodisk sett er tvert om (Thagaard, 2021, s. 25).

Forskning innebærer en rekke etiske problemstillinger som må tas hensyn til for å sikre en etisk forsvarlig forskning. I tråd med forskningsetiske forpliktelser plikter jeg å ta hensyn til personer og grupper som deltar i forskningen, herunder å gjengi informantene korrekt, og at jeg setter deres uttalelser inn i en respektfull og relevant kontekst (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 102-133). Dette prinsippet har jeg vært opptatt av å ta hensyn til, og den enkelte skal ikke måtte oppleve noen ulempe av å ha deltatt i forskningen. I forkant av intervjuet la jeg derfor vekt på å skape trygge rammer ved å gi tilstrekkelig og nødvendig informasjon og gi rom for spørsmål. I selve intervjusituasjonen vektla jeg forståelse for at det er komplekse og utfordrende saker barnevernstjenesten arbeider i. I analysen har jeg vært opptatt av deres rammebetingelser og hvordan det kan utfordre barnevernsansatte i deres arbeid, samtidig som jeg har vært opptatt av hvordan dette kan få implikasjoner for de voldsutsatte.

Barnevernstjenesten er av myndighetene gitt mye makt, noe som kan få stor betydning for enkeltindivider og grupper i samfunnet. Som forsker har jeg et etisk ansvar å peke på forhold som kan true barn og familiers velferd, dersom det framkommer i forskningen. Dette er også i samsvar med FOs yrkesetisk grunnlagsdokument (FO, 2015, s. 3) som belyser at man innen profesjonsetikken har «en forpliktelse til å påvirke rammebetingelsene for arbeidet og melde fra i tilfeller der tiltak og tjenester får uheldige konsekvenser for grupper eller enkeltindivider». Som sosialarbeider og forsker har jeg et ansvar for å ha solidaritet med utsatte grupper, og arbeide for sosial rettferdighet og sosial endring (FO, 2015, s. 3). Jeg har forsøkt å balansere disse prinsippene.

Refleksjoner rundt egen forskerrolle er viktig, og jeg vil her legge til tiltak som jeg har gjort for å sikre en mer objektiv tilnærming og for å redusere potensielle bias og eventuelle forutinntattheter. Jeg har hatt bevissthet om egen forforståelse og reflektert rundt egen forskerrolle. For eksempel er intervjuguiden revidert i flere runder, og lagt opp til mer åpne spørsmål enn ved tidligere utkast. For å få mer analytisk distanse til eget datamateriale har jeg lest forskning fra andre fagfelt hvor eksempelvis Lipskys (2010) bakkebyråkrati er benyttet til

å analysere materialet, i tillegg til forskning på eget fagfelt. Samtale med veileder har også bidratt til at jeg har løftet blikket og fått mer distanse til voldsfeltet. Tiltak som dette har bidratt til en mer fornuftig balanse mellom nærhet og distanse, og dermed styrke validiteten og relevansen av forskningen.

4.7 Forskningsprosjektets reliabilitet, validitet og generaliserbarhet

Begrepene reliabilitet, validitet og generaliserbarhet er ofte diskutert innenfor moderne forskning. Disse begrepene refererer til kvaliteten og sannhetsverdien av en studie, og har tradisjonelt vært tette knyttet til positivismen og kvantitativ forskning. For å tilpasse begrepene til kvalitativ forskning er begrepene gitt nytt innhold, mens andre mener at det er mer nyttig å finne nye begreper som egner seg mer innenfor kvalitativ forskning, og bruker henholdsvis begrepene pålitelighet, bekreftbarhet og overførbarhet (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 275-276).

Reliabilitet er et grunnleggende prinsipp som gjelder all forskning (Furseth & Everett, 2020, s. 143), og har med «forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre» (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 276). Pålitelighet er også et begrep som brukes i denne sammenheng (Thagaard, 2021, s. 181). Begrepet reliabilitet knyttes ofte opp mot spørsmålet om resultatet av en studie kan reproduseres av andre forskere og på andre tidspunkter (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 276). Troverdighet handler om man kan ha tillitt til en studie. For å øke tilliten og troverdigheten må forskeren gjøre forskningen transparent og redegjøre for forskningen som er utført (Thagaard, 2018, s. 181). Jeg har i dette kapittelet redegjort for fremgangsmåten i denne studien, min forforståelse, mine refleksjoner og vurderinger som jeg har gjort i forskningsprosessen og konteksten data er framkommet i. Dette som et ledd i å forsøke å sannsynliggjøre troverdigheten.

Validitet er et annet sentralt begrep innen forskning, og handler om gyldigheten av de resultatene vi kommer fram til, og hvordan vi tolker data (Thagaard, 2021, s. 181, 189). Validitet i denne sammenheng handler om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den sier den skal undersøke, og om den kan gi gyldig og vitenskapelig kunnskap (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 277, 356). Jeg har tidligere i oppgaven redegjort for mitt vitenskapelig ståsted og valg av kvalitativ metode, og mener dermed at kvantitativ metode ikke ville være egnet til formålet med denne undersøkelsen. Fokusgruppeintervju kunne i større grad enn

individuelle intervju gitt mulighet for mangfold av synspunkter og ulike perspektiver. Valg av individuelle intervju ble først og fremst tatt av hensyn til fordelene ved denne form for intervju, eksempelvis å kunne utforske enkeltpersoners erfaringer mer i dybde og detalj. Metoden jeg har valgt er egnet til å kunne svare på studiens problemstilling. Innenfor samfunnsvitenskapen brukes også begrepet bekreftbarhet, som viser til forskerens integritet og kvaliteten på tolkningen i analysen (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 277). I dette ligger det at som forsker skal man kritisk gå gjennom hva vi baserer våre tolkninger på. Validitet handler også om tolkninger fra andre studier, og om de kan bekrefte hverandre (Thagaard, 2021, s. 181). Validiteten styrkes om tolkningene man gjør bekrefte av annen forskning. Denne studien handler om barnevernstjenestens arbeid med partnervold. Det er gjort en rekke studier med barnevernets arbeid med vold generelt. Mine tolkninger er forsøkt sannsynliggjort gjennom bruk av forskning av feltet som er av vitenskapelig kvalitet.

Generaliserbarhet er et tredje aspekt som står sentralt innen forskning. Det dreier seg om en undersøkelses gyldighet utover de tilfeller som har vært utforsket (Tjora, 2017, s. 258). Innenfor samfunnsforskningen er begrepet overførbarhet mye brukt i denne sammenheng. Begrepet knyttes til om forståelse og tolkning fra en enkeltstudie kan ha overføringsverdi til andre situasjoner. Spørsmålet er om tolkningen som er basert på en situasjon, også kan være nyttige i andre kontekster (Thagaard, 2021, s. 182). Selv om overførbarhet ikke alltid trenger å være et mål, kan det i gitte situasjoner bidra til en økt forståelse for temaet som er belyst og/eller gi en mer generell teoretisk forståelse. Målet med denne studien har først og fremst vært å få økt kunnskap om barnevernstjenestens arbeid med partnervold konkret og utfordringer de opplever i dette arbeidet. At intervjuforskning har for få intervjupersoner til at resultatene kan generaliseres er en vanlig innvending mot denne form for forskning (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 289). Antall intervjupersoner avhenger av formålet med studien, og man skal intervju så mange personer som det trengs for å finne ut av det en trenger å vite (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 148). Allikevel bør ikke antall informanter være større enn at det mulig å gjennomføre studien. I tillegg til formål med studien, vil tidsrammen en har til rådighet være med på å sette begrensninger. Denne studien består av seks informanter, og jeg opplevde at jeg fikk mye informasjon med rike og varierte data, og oppnådde metning sett ut fra rammene jeg hadde til rådighet. Informantene er ikke et representativt utvalg, og funnene sier ikke noe om omfang. Med et større antall informanter ville en trolig oppnådd flere nyanser, tydeligere funn og økt grad av gyldighet utover de tilfeller som har vært utforsket.

4.8 Oppsummering

Jeg har i dette kapitlet redegjort for metodologisk tilnærming, innsamling av datamateriale og valg av analyseverktøy og hvordan jeg har analysert det empiriske materialet. Dette med utgangspunkt i en sosialkonstruktivistisk forståelsesramme. Kapitlet avsluttes med refleksjon over de etiske aspektene ved studien, og forskningsprosjektets reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. I neste kapittel vil jeg presentere funn som jeg har kommet fram til gjennom analysen.

5 Funn

I dette kapittelet presenterer jeg funn jeg har kommet fram til gjennom tematiske analyse. Funnene skal svare på hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår saker med partnervold, og hvilke utfordringer de erfarer i dette arbeidet. Jeg har valgt tre overordnede tema for å svare på problemstillingen. Første tema er barnevernsansattes forståelse av partnervold. Andre tema er om hvordan barnevernsansatte utfordres i undersøkelsesarbeidet i saker med partnervold. Tredje tema er organisatoriske begrensninger i barnevernstjenesten.

5.1 Barnevernsansattes forståelse av partnervold

Informantene ble spurt om deres forståelse av partnervold, hvordan de forstår partnervold opp mot foreldrekonflikt, og om det snakkes internt i barnevernstjenesten hva som skiller vold fra konflikt. Et viktig funn i denne studien tyder på at kompetansen på partnervold er variabel og at flere saksbehandlere har en overflatisk og generell voldforståelse av begrepet partnervold. Funnene indikerer at flere mangler en dypere forståelse og innsikt i partnervold som et særskilt fenomen. Informantene kunne benevne ulike former for vold innenfor partnervoldsbegrepet. Flere nevnte fysisk, psykisk, materiell eller latent vold. «Å føle seg utrygg eller krenket», «isolering» og «sverting» ble nevnt som eksempler på psykisk vold. Noen refererte til at vold kunne være engangshendelser eller repeterende. I studien oppga flere informanter at de hadde lite erfaring med saker med partnervold spesifikt. Særlig var det noen av de som hadde arbeidet kortest tid i barnevernstjenesten som uttalte dette, men også for en av informantene med lang fartstid i tjenesten. Ved rekruttering av informanter var det to ledere som oppga at deres barnevernstjeneste hadde lite erfaring med partnervold. Disse barnevernstjenestene er ikke representert i denne studien. Følgende sitat illustrer noen av informantenes opplevelse av lite erfaring med denne type saker:

Vi har lite erfaring med partnervold. Det er jo sjeldent at de innrømmer at det er sånn.

Analysen avdekket at det er utfordrende for informantene å skille partnervold fra foreldrekonflikt, og at begrepene går over i hverandre. På spørsmål om hvordan de forstår partnervold vs. foreldrekonflikt svarte en av informantene følgende:

Det er jo et vanskelig spørsmål. For mange ganger er det også hvordan man oppfatter ting. Den ene parten kan oppfatte det som vold, og da må man jo ta det på alvor. Og det kan jo være både og. Det er jo en foreldrekonflikt, men det kan jo også være at den ene eller den andre parten blir utsatt for vold. Og det kan være at begge to føler de blir utsatt for vold. Vi jobber ikke noe annerledes om det blir sånn eller sånn. Vi må jo prøve å finne en måte hvor man kan kommunisere på til det beste for barnet. Og prøve å få dem til å ha fokus på barnet, det er jo det vi gjør. (...). Ellers er det jo å oppfordre dem til å bruke instansene rundt seg hvis de føler de blir utsatt for vold. Hvis vi får informasjon om at de blir utsatt for vold, så politianmelder vi det.

Sitat viser til kompleksitet innenfor voldsfenomenet som både handler om selve definisjon av begrepet vold, og hvem som skal kunne definere, det vil si ha definisjonsmakt. Samtidig handler det om grenseoppganger til begrepet foreldrekonflikt og om overlapping av begreper. En annen informant ga tydelig uttrykk for at det i hovedsak er den voldsutsatte selv som kan definere hvorvidt den er utsatt for vold eller ikke, noe sitatet under er et eksempel på:

Det som jeg kjenner på som en god beskrivelse av vold, er at den som blir utsatt for vold er med på å bestemme hvordan det oppleves.

Angående hvordan barnevernsansatte forstår partnervold i relasjon til foreldrekonflikt viste informantene i hovedsak til en mer enkel og overflatisk forståelse av partnervold, gjerne med konkrete eksempler på innhold i begrepene, uten en mer overordnet beskrivelse. Ingen refererte til forskning eller relevante faglige ressurser, med ett unntak som refererte til Per Isdal definisjon av vold (jf. Isdal, 2016, s. 36) og til begrepet «fortsettelsesvold», som menes at vold kan fortsette i foreldrerelasjonen etter at forholdet har opphørt (Bjørnholt, 2024, s. 3). I forsøk på å skille begrepene partnervold og foreldrekonflikt var noen opptatt av hvorvidt foreldrene bodde sammen eller ikke, eksempelvis sa en av informantene: «partnervold, da er de jo gjerne ... bor sammen», mens andre vektla fysisk vold eller intensjon som en komponent innenfor partnervoldsbegrepet, noe følgende sitat illustrerer:

Hvis det er en voldssak, så er det gjerne snakk om fysisk vold. Det er det. Det tar tid å avdekke psykisk vold.

Alle informantene viste til at partnervold og foreldrekonflikt kan være overlappende og at det er vanskelig å skille begrepene. «Partnervold og foreldrekonflikt går jo ofte i hverandre», uttrykte en av informantene. En annen sa at «partnervold kan anses å være en foreldrekonflikt som har eskalert i veldig alvorlig grad». En tredje informant uttrykte at:

Partnervold kan jo være en, hva skal jeg si, med å bidra til foreldrekonflikten. Det kan starte med partnervold som fører til samlivsbrudd, og fortsette med foreldrekonflikt.

Her ser vi at noen av informantene snakker om rekkefølge av hva som kommer først av partnervold eller foreldrekonflikt. En av disse informantene beskrev at det først kan starte med foreldrekonflikt som deretter eskaleres til partnervold. Motsatt fortalte en annen informant at det kan starte med partnervold, og fortsette med foreldrekonflikt etter samlivsbrudd. Ved en slik forståelse, der det legges til grunn av foreldre bor sammen ved partnervold, kan voldsdimensjonen lett bli borte i saker der foreldrene ikke bor sammen. En annen informant brukte begrepet intensjon som en mulig skillelinje mellom partnervold og foreldrekonflikt, noe følgende sitat illustrerer:

Jeg tenker at psykisk vold, det er en intensjon bak det. Man har en intensjon med det man gjør, mens i konflikten kan det være at man ikke helt tenker over hva man faktisk gjør.

En av informantene er inne på noe som er vanlig innenfor voldsforståelse, der høy grad av kontroll er et viktig element, samtidig som det omtales som foreldrekonflikt. Ved å referere til at en av partene utøver sterk grad av kontroll og den andre parten «går litt på nåler» er dette noe som faller innenfor voldsdefinisjon, men omtales av informanten som foreldrekonflikt.

Vi har jo hatt noen av de her foreldrekonfliktsakene, der det også er mistanke om psykisk vold på en måte, at den ene bestemmer alt og den andre går litt på nåler.

I et annet tilfelle forteller en informant en historie som rammet både barn og forelder, og som uten tvil faller innenfor voldsbegrepet, der begrepet konflikt, og ikke vold ble brukt. Av hensyn til prinsipp om anonymitet går jeg ikke nærmere inn på denne konkrete historien.

Funn fra studien tyder på at informantene har mer kompetanse på vold mot barn og vold i nære relasjoner generelt enn hva de har spesifikt på partnervold. «Det å være vitne til vold i nære relasjoner kan være like traumatisk som å oppleve det selv» er en uttalelse fra en informant, samtidig som flere kom med lignende uttalelser.

Det går jo ut over omsorgsevnen å bli utsatt for vold. Det er jo også omsorgssvikt for barn at de opplever foreldre som ikke kan samarbeide i lag, men også at det er en skjult vold der som vi ikke tar tak i, eller snakker om, eller konkluderer med at det faktisk det det er.

I tillegg til å illustrere barnevernsansattes forståelse av at vold mot foreldre også rammer barn, viser sitatet at barnevernsansatte ikke alltid tar tak i vold, og at det kan være lettere å kalle det for konflikt enn vold. På spørsmål om hva som kan forklare hvorfor de ikke tar tak i volden svarer informanten at det kan handle om «personlig kompetanse», «ha mot» til å ta tak i volden og at det for mange kan være «veldig vanskelig» å snakke om vold med foreldre og barn.

En av informantene fortalte eksplisitt at det er lettere å kalle en sak for høykonflikt enn vold, noe følgende sitat viser:

Det er lettere for barnevernstjenesten å kalle det for en høykonflikt fordi da vil man kunne konkretisere hva som er problematikken, og så legger man ikke vekt på den vanskelige delen som er vold.

Sistnevnte informant forteller videre om en praksis med å bruke begrepet foreldrekonflikt framfor voldsbegrepet i tiltakssaker, til tross for at vold er tematisert i undersøkelsen. Det begrunnes med at bruk av begrep har betydning for foreldresamarbeid. Her antydes det at vold er noe som «har vært» i fortid, mens man bruker konfliktbegrepet når det er tale om tiden framover. Det sies ikke noe om volden er avsluttet eller er pågående. Følgende sitat illustrerer meningsinnholdet i informantens uttalelse:

Det legges veldig lite vekt egentlig på om den ene har blitt utsatt for vold fra den andre. Så foreldrekonflikt er mer det ordet som vi bruker, med tanke på samarbeid rundt barna.

Flere informanter har uttalelser med samme meningsinnhold, der vold ikke tas tak i. Neste sitat viser hvordan innvirkning det kan ha på voldsutsatt dersom volden ikke tas tak i:

Hvis det er mor som er utsatt for vold, så kan det fort være at hun faller ut fordi det blir kalt for en foreldrekonflikt, eller volden ikke blir tatt tak i, eller tatt seriøst.

Foreldrekonfliktsaker faller inn under barnevernstjenestens ansvarsområde dersom konflikten er av en sånn art at det kan skade barns helse og utvikling, i henhold til barneverntjenesteloven. Funn i denne studien tyder på sammenfallende holdning blant informantene, samtidig som de er tydelige på at familievernkontoret har et ansvar i arbeidet med foreldrekonflikter. En av informantene gjør en tydelig avgrensning av sakene og oppgir at de ikke arbeider i foreldrekonfliktsaker, og viser til at det er utenfor deres mandat:

Foreldrekonflikt går vi ikke inn (...). Det hører ikke i barnevernsloven.

Mot slutten av noen av intervjuene introduserte jeg begrepet fortsettelsesvold for informantene, og spurte hvordan barnevernstjenesten forholder seg til denne form for vold. En informant sier hen ikke har erfaring med fortsettelsesvold. En annen informant sier at «det blir jo mye mer komplekst», og at «derfor er vi avhengige av politiet også». Videre uttrykker informanten at de har god erfaring med blant annet SARA-kartlegging, som er et strukturert faglig risikovurderingsverktøy med fokus på partnervold (SIFER, u.å).

Funn fra studien tyder på at informantene ikke har spesielt fokus eller bevissthet internt i tjenestene angående skillet mellom partnervold og foreldrekonflikt. Alle informantene har blitt stilt spørsmål om skillelinjene mellom partnervold og foreldrekonflikt tematiseres internt. Flere oppgir å ikke ha spesielt fokus på distinksjon. De drøfter saker internt, uten at distinksjonen mellom partnervold og foreldrekonflikt løftes. En av informantene sa «vi snakker veldig lite om vold».

Oppsummert avslører funn fra analysen at kompetansen på partnervold er variabel, at flere informanter har en overflatisk og generell voldforståelse av begrepet partnervold, og mangler en dypere forståelse og innsikt i partnervold som et særskilt fenomen. Flere av informantene rapporterer at de har lite erfaring med partnervold, og forstår partnervold knyttet til når foreldre bor sammen, og til noe fortidig, mens foreldrekonflikt som noe her og nå etter at

forholdet har opphørt. Funn tyder på at vold defineres som foreldrekonflikt, og at det kan være bekvemt å ikke forholde seg til partnervold.

5.2 Det vanskelige undersøkelsesarbeidet

Dette delkapittelet tar for seg hvordan informantene utfordres i undersøkelsesarbeidet i saker med partnervold. Funn fra analysen avslører at informantene opplever flere utfordringer og dilemmaer i dette arbeidet. Sitatet «det er faktisk veldig, veldig vanskelig» er hentet fra en av de mest erfarne informantene, og er svært dekkende for hvordan informantene opplever arbeidet med å skulle identifisere og avdekke partnervold. Gjennomgående svarte informantene at det var komplekse og vanskelige saker.

Når barnevernstjenesten mottar bekymringsmelding har de plikt til å gjennomgå meldingen, og vurdere om de skal undersøke meldingen eller henlegge uten nærmere undersøkelse. Flere av informantene uttalte at meldinger om vold er alvorlig og skal prioriteres, noe følgende sitat illustrer:

Såne saker som omhandler vold, de blir prioritert. Det blir det. Så må man bruke god tid på det.

Noen av informantene, særlig fra de mindre kommunene, hadde erfaring med at offentlige tjenester og private vegrer seg for å melde om vold til barnevernstjenesten. Informanten fra en mindre kommune i det samiske forvaltningsområdet ga uttrykk for at:

De blir så redde når det er vold. Jeg har opplevd at de ikke melder fra.

Intervjuer: Hva tror du det skyldes?

Det er nok det familiære; nabo, slektning, kusine og fetter. Det blir så vanskelig.

Vi er et lite samfunn. Vi vet om alle. Nesten da. Vi vet alt om alle.

Hensynet til «å kunne være i fred her og å gå i bryllup eller sosiale sammenkomster» kunne ha betydning for om folk melder, kombinert med at folk «tør rett og slett ikke» og at «det er frykktkultur» enkelte plasser, uttalte informanten, som påpekte at terskelen for å blande seg i andres saker kan være særlig høy i samiske samfunn. Informanten påpeker at saker med vold kan være vanskelig for flere offentlige instanser på bakgrunn av manglende og mangelfulle meldinger til barnevernstjenesten om vold.

Av barnevernslovens § 2-2 går det frem at barnevernstjenesten har rett og plikt til å gjennomføre undersøkelser dersom det er «rimelig grunn til å anta» at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter loven. Bekymring om vold gir grunnlag for å starte en undersøkelse. De fleste informantene fortalte nyansert om generelt undersøkelsesarbeid, som gangen i en barnevernsundersøkelse, kontakt med familien, inkludert flere samtaler med barn og foreldre, innhenting av opplysninger og informasjon til barn og foreldre om deres rettigheter og så videre. Spesielt viste de til gode prosedyrer og erfaringer knyttet til akutte saker. Imidlertid faller dette utenfor studiens problemstilling om barnevernstjenestens utfordringer, og vil ikke behandles videre.

I henhold til barnevernsloven skal barnevernsundersøkelser både gjennomføres systematisk og grundig, samt så skånsomt som mulig. Jo mer alvorlig og kompleks sak, dess mer grundig er det nødvendig å være i undersøkelsen. Funnene i studien viser at barnevernsansatte har utfordringer knyttet til å kartlegge og avdekke partnervold, med tilhørende utfordringer knyttet til å gi adekvat hjelp til barna og deres familier.

Man får jo bare toppen av isfjellet.

Sitatet ovenfor er hentet fra en av informantene, og er illustrerende for meningsinnholdet til flere av informantene. Isfjellmetaforen antyder at det er vold som ikke synes. Flere av informantene beskrev en «magefølelse» eller mistanke om vold, men der de ikke klarte å avdekke eller «bevise» vold. Ordet «vanskelig» gikk igjen hos alle informantene. De opplevde det som vanskelig å «ikke få tak på alt». Som en av informantene sa:

Det er jo vanskelig for oss. Vi får ikke avdekket noe.

I datamaterialet er det et gjennomgående trekk at informantene opplever utfordringer knyttet til å avdekke og identifisere partnervold. Datamaterialet inneholder et rikt utvalg av uttalelser som viser til dette dilemmaet. Samtlige opplevde utfordringer knyttet til avdekkingsarbeidet, og de som hadde jobbet lengst var tydeligst. Flere pekte på ulike aspekter og mulige forståelser for hvorfor dette dilemmaet oppstår. Felles for flere av disse mulige forståelsesmåtene var i stor grad knyttet til forhold hos klientene, som å ikke erkjenne vold, benekte vold, trekke tilbake opplysninger, frykt, tabu og bagatellisering og så videre. Partnervold og annen vold i en familiær kontekst kan rammes av straffelovens § 282 som

omhandler mishandling i nære relasjoner og medføre straff. En av informantene fortalte om klienters frykt for konsekvenser som hinder for å erkjenne vold:

De vet jo også noen konsekvenser hvis de skal si noe. Og spesielt når vi er i situasjoner der politiet har etterforskning. Da vil de ikke si noe, for de er redde for konsekvenser.

Utenlandske familier ble trukket fram som en gruppe som det kunne være særlige utfordringer å komme i posisjon til, noe følgende utsagn viser:

Vi opplever at mange er redde. Vi har jo en del utenlandske, fra andre land, som er kanskje litt mer, som ikke kjenner så godt til, og har kanskje et en annen oppfattelse av hva barnevern er. Så dem kan det være litt vanskelig å komme i posisjon til.

En av informantene som hadde erfaringer innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, fortalte om særlige utfordringer knyttet til partnervold i samiske samfunn, der en taushetskultur og manglende tillit til offentlige tjenester dominerer. Man skal ikke blande seg i andres saker, men berge seg selv, beskrives som sosiale forventinger innenfor samisk kultur, ifølge informanten. Hen fortalte videre om skam knyttet til å være utsatt for vold, og om frykt for hva som skjer om man bryter ut av forholdet. Til sammen bidrar alle disse faktorene til spesielle utfordringer med å avdekke vold innenfor en samisk kontekst, noe som er i samsvar med funn fra forskning (Thorslund & Kiil, 2022). Sitatet nedenfor fanger opp noe av dette meningsinnholdet fra informanten:

Det er vanskelig å avdekke det (vold). Vi ser jo ofte at barn er symptomberere av noe. Skolen rapporterer om urolige barn, ukonsentrerte barn og de der tingene som at det er symptomer av noe. Men det er kjempevanskelig. Vi kan jobbe om så veldig lenge før man får avdekket det. Kanskje får man aldri avdekket det. Men når man hører det i ettertid at det var vold ... Klart at hvis det kommer en bekymringsmelding fra politiet så er det jo lettere. Da står det jo kanskje i bekymringsmeldingen at de har fått en telefon på natta om vold. Men vi har jo også opplevd at mor har ringt til politiet og fortalt om vold, men det trekkes

tilbake. Det er jo også gjort forskning der samiske kvinner i større grad er utsatt for vold. Men det er jo et problem selv om vi ikke ser problemet.

Informanten peker på kjennskap til og kunnskap om et sosialt problem på gruppenivå, og anerkjenner det som problem «selv om vi ikke ser problemet», i den betydning at de ikke får avdekket volden. Informanten sier videre:

Tross de metoder vi har, så er det utrolig vanskelig å avdekke det hvis de ikke forteller det. De benekter det helt til det ytterste. Selv om du har ting på dem (...) Når de trekker det, så har vi ikke nok til å gå videre med. (...) Hva har vi da? Vi har ingenting.

Sitatet er hentet ut fra en samisk kontekst, men er også gyldig i andre kontekster i den forstand at barnevernstjenestens arbeid blir vanskeliggjort dersom verken barn eller foreldre forteller om vold.

Denne studiens analyse viser at en vesentlig del av utfordringen knyttet til undersøkelsesarbeidet er tvetydig og motstridende informasjon fra partene i saken. Funnene i datamaterialet er imidlertid entydige med rike data som peker på utfordringer i saker med partnervold. Følgende sitat er dekkende og oppsummerende for funn i analysen:

Virkelighetsbeskrivelsene er jo ofte veldig forskjellige. Så det er jo vanskelig å se at det er samme sak. De ser det på så forskjellige måter.

Ulike virkelighetsbeskrivelser fører til at «det er kjempevanskelig å ta en avgjørelse», uttalte en av informantene. Flere av informantene uttalte at det var lettere å bruke begrepet foreldrekonflikt framfor vold. De begrunnet det i ulike årsaksforhold. Som en av informantene sa: «hvis de benekter at det er vold, så er det lettere å se konflikten da». Slik jeg forstår utsagnet er det mer bekvemt å definere noe som konflikt enn vold, særlig hvis en ikke har klart å avdekke vold.

Som intervjuer presenterte jeg i noen av intervjuene begrepet fortsettelsesvold, og forklarte det med at vold i noen saker kan fortsette etter samlivsbrudd, men gjerne på en annen måte. Informantene ble spurt om de har noen erfaring med det. En av informantene svarte følgende:

Jeg har ikke veldig mye erfaring med det (...) Det kan jo kanskje være at vi ikke har tenkt på det. At det kan være noe som vi ser i de foreldrekonfliktsakene. (...) Jeg tenker kanskje at det av og til kan være at vi ikke har sett forskjellen på (vold og foreldrekonflikt).

Svaret fra informanten kan forstås som et uttrykk for refleksjon rundt manglende forståelse av ulike former for partnervold. Samtidig kan det tolkes slik at informanten bekrefter det som den tror er forventet eller riktig svar, og må dermed tolkes med forsiktighet.

Å kunne vite hva som er sant eller ikke sant, gitt det finnes en sannhet, er en utfordring for barnevernsansatte i undersøkelsesarbeidet. En av informantene som reflekterte rundt dette, uttalte at hen ikke var så opptatt av hvem som har rett og galt, men mer opptatt av «opplevelsen til barna». En annen informant derimot uttrykte:

Dilemma er jo det her med å vite hva som er sant. Vi har så mange saker der vi er så i villrede.

Noen ganger er barnevernstjenesten og klientene uenige om problemforståelsen. En av informantene uttrykker at det er «veldig vanskelig» når barnevernstjenesten definerer noe som vold, der «mor eller far ikke er enige i at dette er vold».

Dersom barnevernstjenesten ikke avdekker vold der de har mistanke om det, eller at klientene ikke er enig i barnevernsansatte definisjon har barnevernstjenesten ulike strategier i det videre arbeidet. Funn i denne studien viser at barneverntjenesten modererer problemforståelsen til å bedre være i overens med klientenes problemforståelse. En av informantene fortalte at: «vi prøver å selge inn et tiltak, sånn at vi får være med». Informanten begrunner det med at det at barnevernstjenesten i seg selv er inne i en sak kan være forebyggende, selv om det ikke arbeides direkte med voldsproblematikken. Videre påpekes det at «så får vi kanskje også mer informasjon enn vi fikk i undersøkelsessaken». Følgende sitat viser til hva ulik problemforståelse kan føre til:

Det er jo når du ikke får det (vold) bekreftet at der utfordringen er, og ofte så må vi jo henlegge saken. Så kanskje ta den opp igjen. Nå er det jo heldigvis kommet sånn at du kan ta opp igjen saken etter seks måneder.

Flere påpekte at i noen voldssaker må det flere meldinger og undersøkelser til før de får bekreftet mistanken om vold. Et par av informantene eksemplifiserte dette med at de hadde erfaring med at det var først etter gjentatte undersøkelser og flere år senere at de fikk bekreftet mistanken om vold. Funn i studien viser at de fleste informantene uttalte at dersom de ikke får bekreftet vold ved mistanke om vold, eller har samtykke til tiltak, så må de henlegge, med mindre de ikke har «solgt inn» tiltak som omhandler andre forhold enn vold. Det var entydig funn i studien at informantene, når de må henlegge en sak, er tydelig i henleggesskrivet om bekymring knyttet til vold og begrunnelse for henleggelse. Sitatet under illustrerer dette:

Når vi henlegger en undersøkelse står det veldig tydelig hvorfor vi henlegger, at vi er veldig bekymret, at det er vold i denne familien, og så legger vi til grunn det som har kommet inn. Det skal ikke være tvil om at vi har vært bekymret. Det kommer veldig tydelig fram hva er både bekymring og vold.

Oppsummert viser funn fra analysen at alle informantene opplevde undersøkelsesarbeidet med saker med partnervold som komplekst og vanskelig. Funn viser at barnevernstjenesten har som mål å prioritere voldssaker. Samtidig viste entydig funn at det var utfordrende for saksbehandlerne å identifisere og avdekke partnervold, samt å skaffe tilstrekkelig med informasjon. En vesentlig del av utfordringene knyttet til undersøkelsesarbeidet er tvetydig og motstridene informasjon fra klientene i saken, avslørte funn i analysen.

5.3 Organisatoriske begrensninger

Forrige delkapittel omhandlet det vanskelige undersøkelsesarbeidet i saker med partnervold. Dette delkapittel handler om organisatoriske begrensninger i en barnevernskontekst, og hvordan det kan skape utfordringer og dilemmaer i arbeidet med partnervold. Alle informantene ble i intervjuene stilt spørsmål om hvilke dilemmaer og spenninger de erfarer i arbeidet sitt. Funn fra analysen viser at samtlige informanter opplevde ulike utfordringer og dilemmaer knyttet til organisatoriske rammer.

Kapasitet er en av flere variabler innenfor organisatoriske rammer som kan ha betydning for arbeidet barnevernsansatte skal utføre. Alle informantene ble derfor spurt om hvor mange saker de vanligvis har ansvar for, og hvordan de opplever saksmengden. Funn fra datamaterialet avslører stort spenn i antall saker per saksbehandler, vanligvis fra 10 til 20 saker, med en variasjon fra 5 til 22 per saksbehandler under spesielle forhold. Opplevelsen av

saksmengden varierte. Informantene med lang erfaring opplevde generelt at de hadde mer passelig saksmengde nå enn sammenlignet med tidligere da det var mer vanlig å ha ansvar for rundt 20 saker hver. Motsatt var det andre saksbehandlere som opplevde saksmengden som en belastning, Andre opplevde at det varierte ut fra rolige og travle perioder. Et gjennomgangstrekk var likevel «full kalender», «opptatt» og «prioritering». To av informantene fortalte om hvordan ytre faktorer kan spille inn på saksmengden, der negative medieoppslag på den ene siden førte til færre bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten og at pandemi på den andre siden førte til flere meldinger til barnevernstjenesten. Sistnevnte informant uttalte følgende:

Det har vært hektisk, spesielt etter korona og nedstenging. Det har vært på 20-22 (saker). Det har vært mange saker.

Flere av informantene refererte til variabel saksbelastning. I perioder kan det være mange saker og travle dager viser funn i analysen. En av informantene forteller om sin opplevelse knyttet til dette:

Det er jo selvfølgelig en påkjenning når man har mange saker, at ting må nedprioriteres, eller at det blir dårlig tid, at man kan oppleve at kvaliteten på jobben kan bli dårligere enn det ville vært hvis man hadde bedre kapasitet.

Informanten forteller videre at tjenesten har system «gjennom grundig oppfølging i hver enkelt sak» som skal sikre at nødvendige oppgaver blir utført. Derimot forskyves saker som kan vente. En annen informant som i hovedsak arbeidet med volds- og konfliktsaker, opplevde belastningen som stor, og antydte at denne type saker er særlig belastende, noe følgende sitat illustrerer:

Jeg kjenner at det er mye med tanke på hvordan form for familier jeg jobber med. Når det er vold, så er det jo veldig komplekst. Og det samme gjelder jo konflikt. Det kjennes mye ut.

Når saksmengden er stor, må gjerne noe prioriteres ned. Alle informantene ble spurt om hvilke saker eller oppgaver som da nedprioriteres. Underveis i intervjuet kom det fram ytterligere saker eller oppgaver som nedprioriteres ved manglende kapasitet. Det gis derfor

her en samlet oversikt over alle saker eller oppgaver som informantene oppga fikk lavere prioritet.

Flere av informantene fortalte om et prioriteringssystem med røde, gule og saker. Røde har høyeste prioritet, så henholdsvis gule og grønne saker. Ingen svarte at de nedprioriterte familier med partnervold, eller annen vold. Utover dette var det stort spenn i svarene. Eksempler på saker eller oppgaver som kunne bli rammet var «barn i beredskapshjem eller fosterhjem», «skriftlig arbeid», «foreldrekonfliktsaker», «relasjonsbygging» og at man «rekker ikke å få gjort like mange samtaler med barn som man burde» eller generelt mindre tid til oppfølging i hver enkelt sak, samt intern veiledning. To av informantene som representerte små barnevernstjenester rapporterte at det gikk ut over deres forebyggende og oppsøkende virksomhet til skoler og barnehager når de hadde mye å gjøre ut fra tilgjengelige ressurser. En av informantene fra en liten kommune uttalte om situasjonen;

Det er jo veldig vanskelig, for vi er få. Vi er jo veldig sårbare, vi har et veldig lite fagmiljø (...) Vi er få, det er det som er utfordringen. Det er klart at det blir jo å jobbe der det brenner mest. Det blir lite forebygging.

Neste sitat illustrer et klassisk dilemma innenfor sosialt arbeid om hvilket hensyn som skal veie tyngst; hensynet til den enkelte familie, eller alle klientene samlet sett. Informanten forteller at det er belastende som saksbehandler å stå i spennet mellom forventinger fra klienter og mangel på tid.

I noen saker opplever vi telefonen blir nedringt, mottar masse meldinger, og det kommer inn ting hele tiden. Så det tar mye tid at man har foreldre som har veldig stort behov for å snakke eller dele sine opplevelser, sine tanker og følelser til enhver tid. Det er litt vanskelig det der for du vil jo lytte og være forståelsesfull, men samtidig har du en kalender som er full.

Flere av informantene fortalte om en situasjon med «manko på folk», langtidssykemeldte, ubesatte stillinger og «høy turnover», noe som er begrensende på tid til rådighet og gir belastninger i arbeidet. Små tjenester rammes særlig hardt under slike forhold, påpekte to av informantene ved de minste kommunene, og som ikke var del av et interkommunalt samarbeid med andre kommuner.

Erfaring fra kontakt med barnevernsledere i prosessen med rekruttering av informanter støtter opp om funn om manglede kapasitet i barnevernstjenesten. Flere av lederne viste til travle dager ved sine respektive barnevernstjenester, og kom med uttalelser som at «det koker litt her nå», «forferdelig knapphet på ressurser» og «tidspress». Flere viste også til sykemeldinger og at de er underbemannet.

Ledelsesstøtte er en annen variabel innenfor organisatoriske rammer. Funn fra analysen viser at ledelse er av stor betydning for de ansatte i deres arbeid. For de aller fleste av informantene var støtte fra ledelse godt ivarettatt, ifølge dem selv. Flere kommenterte at de hadde dyktig ledelse, som kunne gi en tydelig retning i arbeidet, som var tilgjengelig for å drøfte saker og var ivaretakende. Derimot opplevde to av informantene manglende støtte, derav en av dem som sa at hen har «ingen støtte», og opplevde det «veldig frustrerende. Den andre beskrev en kultur internt i tjenesten der det snakkes veldig lite om omkostninger og belastninger for den enkelte saksbehandler ved å arbeide i vanskelige saker slik som vold og konflikter representerer. Informanten opplever at det er en uuttalt holdning internt i sin tjeneste at man ikke skal føle noe, og at «de som føler noe, de kan jo gjerne bli snakket om i etterkant». Intervjuer oppsummerte hva informant hadde snakket om, og spurte om det kan forstås slik at å distansere seg følelsesmessig fra vanskelige saker kan være en overlevelses- eller mestringsstrategi, noe informanten bekreftet. Selv om sistnevnte opplevde manglende støtte fra ledelse, var erfaringen at hen kunne drøfte saker med kollegaer. Intervjuer spurte informanten om hen tenker at den beskrevne kulturen med manglende ledelsesstøtte og ivaretagelse av den enkelte saksbehandler kan ha betydning for jobben de gjør og hvordan de møter klienter. Informanten påpekte at kulturen «har veldig stor betydning for det her med høy turnover i barnevernstjenesten». Hen uttalte videre at

Per Isdal snakker jo også om det her med sekundærtraumatisering. I barnevernstjenesten er det jo ikke direkte at man er i terapi og hører direkte om voldsopplevelser. Om man ikke kaller det sekundærtraumatisering, så kan man kalle det fatigue. Man blir utbrent.

Informanten beskriver belastninger i arbeidet som følge av tunge saker som vold og konfliktsaker, kombinert med manglende ivaretagelse og støtte, samt en form for «tøff» kultur internt med høyt sykefravær og utskiftninger, noe følgende sitat fra samme informant illustrer:

Vi har veldig høyt sykefravær i hvert fall. Vi har en del utskiftninger.

Videre resonnerer informanten rundt tid, eller mangel på tid, som en faktor i utfordringene som beskrevet over. Det er lite tid til å «ta vare på seg selv oppi jobben». Informanten peker på sammenhenger mellom manglende støtte fra ledelse i komplekse saker, tidspress, belastninger i arbeidet, utbrenthet og sykemeldinger.

Love, forskrifter retningslinjer og rutiner setter ramme for barnevernstjenestens arbeid, praksis og beslutninger. Barneverntjenesteloven regulerer barnevernets arbeid. Funn fra studien viser at loven som rammeverk kan føre til begrensninger i barnevernstjenestens arbeid med kompliserte saker og til enkelte utilsiktede konsekvenser. Alle informantene fikk spørsmål om eksternt og internt rammeverk for deres arbeid, og de fortalte om lovverk, ulike retningslinjer og prosedyrer som styrer arbeidet deres. Kort oppsummert svarte informantene barneverntjenesteloven, saksbehandlerrutine, Visma veileder, interne rutiner på alt fra mottak av meldinger, hvordan gjennomføre undersøkelse, sikre at barn blir hørt og får sagt sin mening og til forhold som går mer på generell saksbehandling. Klemetsrudsmodellen ble eksplisitt beskrevet av en av informantene, som en rutine som er besluttet å bruk i undersøkelse av voldssaker. Modellen skiller mellom vold mellom omsorgspersoner og der barnet blir utsatt for vold. Modellen har vært brukt en del i denne tjenesten, med positive erfaringer. Imidlertid oppgir informanten at det ikke har vært mange undersøkelser hvor det var meldt om vold mellom omsorgspersoner. En av de andre informantene fortalte at i deres tjeneste har en ansatt opplæring i kartleggingsverktøyet SARA-V3, som kartlegger partnervold, og PATRIARK, som kartlegger æresrelatert vold. Imidlertid forteller informanten at «det skal sies at det ikke er alltid man får brukt det», og utdyper «det er ikke alltid at man får brukt disse formelle kartleggingsskjemaene». Hva som er årsaken til at disse spesifikke kartleggingsverktøyene ikke brukes systematisk ble ikke videre tematisert i intervjuet.

Statsforvalterens betydning som kontrollorgan over kommunene, ble nevnt av halvparten av informantene. To av informantene beskrev Statsforvalterens involvering positivt. Herunder fortalte den ene at de hadde fått på plass internkontroll, detaljerte og gode rutiner, inkludert innenfor voldsarbeid, og mente det var nødvendig med tydelige rutiner. Informanten uttalte at

«rutiner må jo være spikret i stein». For den andre omhandlet det fokus på dokumentering, noe følgende sitat illustrer:

Det er ikke bestandig at man rekker å dokumentere på en ordentlig måte. Vi har blitt mer og mer flinke til det nå når vi har en stabil tjeneste, og hvor det har vært fokus også fra Statsforvalteren og generelt i Bufdir at man skal dokumentere ting. Det er jo mer og mer dokumentasjonsplikt.

Derimot beskrev den tredje informanten forhold knyttet til lovens begrensninger og mulige utilsiktede virkninger. Barnevernstjenesten har i henhold til barnevernsloven inntil tre måneder på å gjennomføre en undersøkelse, og kan i særlige tilfeller utvide til seks måneder. Informanten hadde erfaring med høy terskel for å få godkjent utvidet frist i undersøkelsesfasen, og at «det ble veldig mye pes fra Statsforvalteren», og desto mer når det er snakk om fristbrudd. «Da må du jo redegjøre opp og i mente for hvorfor du valgte fristbrudd», og må bruke mye tid på å forklare det som skjedde. Funn i analysen antyder at lovens tidsfrist på tre måneder for å gjennomføre undersøkelse kan føre til at saker konkluderes uten tilstrekkelig informasjons- og beslutningsgrunnlag.

Videre viser funn i analysen at foreldrenes rett til dokumentinnsyn, jf. barnevernsloven § 12-6 pekes på som en utfordring i saker med partnervold/foreldrekonflikt. Informanten som tar opp dette sier at innsynsretten kan bidra til å «skape nye konflikter» i foreldrerelasjonen. Loven åpner for å beskytte voldsutsatte ved å nekte voldsutøver innsyn i sakens dokumenter dersom innsyn kan utsette voldsutsatt barn eller forelder i fare. Dette er en skjønnsmessig vurdering for når det eventuelt kan tas i bruk. På spørsmål om informanten har benyttet unntaksbestemmelsen svarte hen at man *kan* bruke bestemmelsen, mer enn at hen bekreftet at den faktisk var tatt i bruk.

Funn i analysen viser stor variasjon i hvordan informantene vurderer deres skjønnsmessige handlingsrom i saker med partnervold. På den ene siden opplevde noen «et veldig lite handlingsrom», mens andre mente handlingsrommet var stort. Det skjønnsmessige handlingsrommet er begrenset «med mindre at man får til et samarbeid» påpekte en informant. En annen som også opplevde handlingsrommet i partnervoldssaker som lite uttalte at «vi har veldig lite å gå på», og beskrev mangelfulle tiltak kombinert med at de ofte må

henlegge saker da de ikke har fått volden bekreftet. Samtidig ble det påpekt at jo mer alvorlig saker er dess mer handlingsrom har de.

Handlingsrommet baseres litt på hvor stor grad av bekymring som foreligger.

Det beskrives at handlingsrommet i akuttsaker er større for da «får man så mye informasjon i den akutte fasen». Informanten forteller at de akutte sakene skiller seg ut ved at de får mer informasjon, og har riktige tiltak. En annen av informantene som opplevde handlingsrommet i disse sakene som lite, begrunnet det med at «det blir veldig mye på sannhet og etterforskning, og opp til foreldrene om de tar det til barnfordeling», og at de er «veldig prisgitt at andre systemer fungerer», som for eksempel at domstolen gjør gode vurderinger. På spørsmål til informanten om handlingsrommet i saker med vold i foreldrerelasjonen er annerledes enn i andre saker sier informanten at det ikke nødvendigvis er så annerledes, men at det «føles og oppleves mer frustrerende fordi det er snakk om vold, og man vil gjerne gjøre noe». Informanten opplever at det er avstand mellom hva man ønsker å gjøre og hva man får gjort i praksis, noe som kan tolkes i retning manglende handlingsalternativer i saker med partnervold. Videre sier informanten:

Jeg tror også ett av dilemmaene er at man ikke helt vet hva man skal gjøre. Det oppleves litt meningsløst.

Andre informanter mente de har stort skjønnsmessig handlingsrom, og at loven setter rammer for den jobben de skal gjøre. Frist for å gjennomføre undersøkelse er et eksempel som er med på å begrense handlingsrommet, ifølge en av informantene. Dersom foreldre ikke samtykker til tiltak begrenses handlingsrommet, forteller informanten videre. Sitatet illustrerer noen grensedragninger innenfor handlingsrom, som frivillighet og terskel for pålagte tiltak.

Foreldrene kan takke nei til frivillige tiltak, så da må vi gjøre vurderinger; er det grunnlag for pålagt tiltak? I mange tilfeller er det ikke grunnlag.

En av informantene viste til at lovverket gir dem mye makt. Informanten påpekte at det er mye fokus i tjenesten på at man skal ikke bruke mer makt enn nødvendig, men «man skal heller prøve å få foreldrene til å skjønne at de trenger hjelp». Makt hos barnevernstjenesten kan føre til avmakt hos klienter, uttalte informanten, og utdypet det med at klienter kan ha mye respekt for barnevernstjenesten, og at klienter «ikke bestandig tør å si ting som de er».

Klienter møter ulike saksbehandlere, og ikke bare en enhetlig barnevernstjeneste, noe en av informantene snakker om. Informanten påpeker at relasjon kan føre til ulikheter i skjønnsvurdering, og sier at «det blir nok litt individuelt hvordan det blir». Informanten er inne på flere forhold rundt forhold knyttet til relasjon og skjønn, og hvordan samarbeid kan ha betydning for skjønnsvurdering, både om forhold som kan slå positivt ut for klienter som at saksbehandlere «blir engasjert» eller «brenner for» saken, og i motsatt fall om samarbeidet ikke fungerer. Samarbeid med klienter kan ha betydning for skjønnsvurdering. Følgende sitat illustrer noe av meningsinnholdet informantene snakker om:

Vi er jo folk som jobber i barnevernstjenesten, så det vil alltid finnes ting som man kan vurdere rundt. Det er på en måte det jeg prøver å si med relasjoner, at man alltid vil treffe en person man ikke burde ha truffet, og så blir det en feilvurdering ut av det. Det er dessverre litt sånn det fungerer, vi er ikke maskiner og roboter.

Samarbeid og frivillighet bidrar til økt handlingsrom, noe følgende sitat illustrerer:

Når man får en god dialog og kontakt med foreldrene og får et godt samarbeid, så har man ganske mange muligheter. Da står man egentlig fritt hvis man får foreldrene med på det man ønsker å gjøre.

Denne studiens analyse kan tyde på at det er «manglende metoder og tiltak» innenfor arbeidet med partnervold, selv om tiltak som for eksempel familievernkontor, krisesenter og «sinnemestring» i regi av Alternativ til Vold trekkes fram som gode tiltak. En av informantene var tydelig på at det er «lite egnede tiltak» og at barnevernstjenesten mangler virksomme tiltak rettet mot familier der det er mistanke om vold eller avdekket vold, selv om det også finnes virksomme tiltak. For eksempel beskrives det å føre tilsyn i saker med mistanke om vold som bortkastet, da det ikke avdekkes vold ved tilsyn:

Tilsyn, hva avdekker det? Det er et veldig inngripende tiltak.

Analysen avdekket at de fleste informantene ønsket mer kompetanse og opplæring på partnervold. En av informantene var tydelig på at de ikke hadde god nok opplæring på vold. Samtidig viste funn at flere informanter opplevde at de hadde mye kunnskap og erfaring om vold, både individuelt og barnevernstjenesten som helhet. Videre viste funn at kompetanse og

erfaring gjør dem tryggere i rollen som saksbehandler ved at de har god kjennskap til eget og andres lovverk og ansvarsfelt, noe som kan gi bedre hjelp til familier og mer effektivt arbeid ifølge informanten. Flere fortalte også om gode muligheter for kompetanseheving i form av kurs, videreutdanning og master.

Oppsummert fra dette delkapittelet viser funn i denne studien til at informantene opplever flere begrensninger og utfordringer innenfor barnevernstjenestens organisatoriske rammer. Et tydelig funn er at informantene opplever ressursmangel, og at saker og oppgaver må nedprioriteres. Et annet viktig funn er saksbehandleres opplevelser av deres skjønsmessige handlingsrom er variabelt. Enkelte erfarer at deres skjønsmessige handlingsrom er stort. Derimot opplever flere av informantene et begrenset handlingsrom i saker med partnervold, og at loven på enkelte områder utfordrer arbeidet med partnervoldssaker. Mangel på metoder og tiltak trekkes fram som en utfordring. Det etterlyses større bredde i metode og tiltak.

Samlet sett viser dette kapittelet til en rekke forhold som bidrar til utfordringer og begrensninger for barnevernstjenestens arbeid med partnervold. De store linjene tyder på at informantenes kompetanse på partnervold er variabel, og at de mangler en dypere forståelse av partnervold som et særskilt fenomen, og at vold defineres som foreldrekonflikt. Videre avslører funn at saksbehandlerne opplever undersøkelsesarbeidet med partnervoldssaker som komplekst og vanskelig, og de utfordres i arbeidet med å identifisere og avdekke partnervold. Et siste viktig funn er at de barnevernsansatte opplever ressursmangel og at en rekke saker og oppgaver nedprioriteres, samt at flere opplever begrenset skjønsmessig handlingsrom i saker der det er mistanke om eller avdekket partnervold.

6 Diskusjon

I denne studien har jeg undersøkt hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår saker med partnervold, og hvilke utfordringer de erfarer i dette arbeidet. Det er et politisk mål i Norge i dag å skape et samfunn uten vold mot barn og vold i nære relasjoner, og barnevernstjenesten har en viktig rolle i å beskytte barn som utsettes for vold. For å diskutere barnevernsansattes forståelse av partnervold vil jeg i hovedsak støtte meg til forskning fra Bjørnholt og Helseth (2019), Bjørnholt (2024), Bredal og Stefansen (2022) og Bredal et al. (2024). Deretter vil jeg i lys av Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkratiet diskutere organisatoriske begrensninger og utfordringer barnevernsansatte møter i undersøkelsesarbeidet i saker med partnervold. Ved å anvende Lipsky sin teori som analytisk rammeverk, kan vi bedre forstå de praktiske utfordringene og dilemmaene som barnevernsansatte står overfor i sitt daglige arbeid med å håndtere saker som involverer partnervold.

6.1 Forståelse av partnervold

Innenfor sosialt arbeid er det en sentral oppgave for sosialarbeidere å forstå og analysere sosiale problemer. Den forståelsen som legges til grunn har betydninger for hvordan de håndterer de sosiale problemene (Ellingsen & Levin, 2023, s. 41). «Den ansattes teoretiske kompetanse er avgjørende for at den ansatte skal kunne identifisere risikofaktorer og vurdere hvordan summen av sårbarheter og generell familiekontekst kan virke inn på barnets utvikling. Den faglige forståelsesramme er nødvendig for å kunne gjøre gode vurderinger og fatte beslutninger i tråd med barnet og familiens behov» (Bufdir, 2022a, s. 11). Krav til kompetanse er også lovfestet i barnevernslovens § 15-6. Hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår partnervold er derfor av stor betydning. Et viktig funn i denne studien tyder på at kompetansen på partnervold er variabel og at flere informanter har en overflatisk og generell voldforståelse av begrepet partnervold. Funnene indikerer at flere mangler en dypere forståelse og innsikt i partnervold som et særskilt fenomen i en barnevernkontekst. Flere av informantene uttrykte å ha lite erfaring med denne type saker. Alle informantene rapporterte at vold anses som alvorlig og skal prioriteres. Hovedtrekkene i funnene føyer seg inn i rekken av eksisterende forskning (Bredal et al., 2024, s. 211-212; Bredal & Stefansen, 2022, s. 143; Kojan et al., 2020, s. 33; Prop.36 S (2023-2024), 2023, s. 89).

Barnevernets praksis skal styres av vitenskapelig kunnskap (Hennum, 2023, s. 56). Funnene i denne studien indikerer at informantene i barnevernstjenesten i mindre grad styres av spesifikk vitenskapelig kunnskap om partnervold som fenomen, men snarere av generell kunnskap og forståelse av vold som samlebetegnelse over flere typer vold. Partnervold er en spesifikk form for vold innenfor en mer generell kategori av vold i nære relasjoner. Funn i studien tyder på at flere forbinder partnervold med fysisk skade og fysisk vold, selv om flere av informantene også inkluderte psykisk vold i begrepet. Forståelse av partnervold ble av enkelte plassert innenfor rammen av samlivet til barnets foreldre, i motsetning til forståelse av foreldrekonflikt som noe utenfor rammen av samliv. Dersom disse to forståelsene legges til grunn kan vold i foreldrerelasjonen lett bli borte i saker der volden er i andre former enn fysisk vold, og der samlivet har opphørt. Spørsmålet er om barnevernstjenesten bruker ulike begreper på ett og samme fenomen. Å bruke begrepet foreldrekonflikt kan bidra til å tildekke situasjoner der det er vold og får dermed konsekvenser for barn som lever med vold. Hva man inkluderer og ekskluderer i forståelsen av fenomenet vold, herunder vold i foreldrerelasjonen, er avgjørende for hvordan man kan identifisere og avdekke vold (Aadnanes, 2020, s. 41).

Begrepet «post separation violence» (Holt, 2015, s. 210-213; 2017, s. 2061-2062; Vikander et al., 2023, s. 1) er anerkjent i internasjonal forskningslitteratur, og er i norsk kontekst oversatt til «fortsatt vold etter samlivsbrudd» (Bredal et al., 2024, s. 24) og «fortsettelsesvold etter samlivsbrudd» (Bjørnholt, 2024, s. 3). Begrepene viser til partnervold som ikke stanser ved samlivsbrudd, men fortsetter og ofte i nye former. Volden kan være mer subtil, og vanskeligere å avdekke dersom man har mer klassiske voldsbriller på. Volden kan foregå på nye arenaer som digitale plattformer med trusler og trakassering via sms og epost. Det kan være episoder med fysisk vold, men ikke nødvendigvis. Volden er gjerne knyttet til konfliktfylt samarbeid rundt felles barn der avgjørelser knyttet til samvær og bosted er en del av bildet. Det er ikke uvanlig at voldsutøver trekker inn barnevernstjenesten eller retts- og hjelpeapparat for øvrig i fortsettelsesvolden. Dette rammer både partner og felles barn (Bjørnholt, 2024, s. 3; Bredal et al., 2024, s. 24). Denne nye formen for partnervold knyttet opp mot fortsatt vold skiller seg ut fra tidligere mer klassiske former for fysisk vold som kan være lettere å identifisere og avdekke. Det er av betydning for familier der det er vold i foreldrerelasjonen at barnevernstjenesten har slik spesifikk kunnskap. Uten slik spesifikk kunnskap kan vold lett forveksles med foreldrekonflikt. En utfordring med å definere og kategorisere situasjonen som foreldrekonflikt, er at vold i foreldrerelasjonen kan bli

usynliggjort (Jevne & Ulvik, 2012, s. 20). Det kan være vanskelig å skille mellom partnervold og foreldrekonflikt (Mohaupt, 2024, s. 118). Uenighet om felles barn er et sentralt tema for begge typer saker. Om barnevernstjenesten ikke har tilstrekkelig kunnskap om vold til å identifisere og avdekke den, kan det ha flere alvorlige implikasjoner for de involverte, ved at hjelpeapparatet «bidrar til og blir en del av volden» (Bjørnholt, 2024, s. 3) «Dersom barnevernstjenesten bruker en foreldrekonflikttilnærming i saken, med krav om samarbeid og stadig kontakt mellom foreldrene, kan dette bidra til å opprettholde voldsregimet» (Bredal & Stefansen, 2022, s. 143).

Med bakgrunn i funn i studien og aktuell forskning anses det som nødvendig at barnevernstjenesten har tilstrekkelig med spesifikk kunnskap og forståelse av vold i foreldrerelasjonen (Bjørnholt & Helseth, 2019, s. 81), slik at barnevernstjenesten ikke blir en bidragsyter til fortsatt vold, men tvert om bidrar slik at barn og familier kan få hjelp til å slutt på volden i tråd med myndighetenes ideal om «frihet fra vold» (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021).

6.2 Barnevernsundersøkelse i bakkebyråkratiet

I tråd med Lipskys (2010) teori om bakkebyråkratiet har barnevernstjenesten en sentral rolle som «portvakt» (Molander & Terum, 2008, s. 15) mellom politiske retningslinjer og praktisk gjennomføring av undersøkelsesarbeidet i saker med partnervold. Når barnevernstjenesten mottar en melding har de plikt til å undersøke saken dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger grunnlag for tiltak, jf. barnevernsloven § 2-2. Innenfor uttrykket «rimelig grunn til å anta» ligger det et stort skjønnsmessig handlingsrom for barnevernstjenesten. Bekymring om vold gir grunnlag for å starte en slik undersøkelse. Formålet ved en barnevernsundersøkelse er å sikre best mulig informasjonsgrunnlag samt å legge til rette for videre samarbeid med familien. Dette er to forhold som kan stå i motsetning til hverandre og skape utfordringer i enhver barnevernsundersøkelse (Vis et al., 2020, s. 31). I saker som omhandler vold vil det være å avdekke om barnet opplever vold direkte eller om det er vold i foreldrerelasjonen, i tillegg til å skape et godt samarbeid.

Et viktig funn i min studie er at informantene ble utfordret i undersøkelsesarbeidet. Det var et gjennomgående trekk at alle informantene opplevde saker med partnervold som kompliserte, og begrepet «vanskelig» gikk igjen i hele datamaterialet. Informantene ble utfordret i sitt

undersøkelsesarbeid ved at de ikke klarte å sikre et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag med faktaopplysninger. Mangelfull og motstridene informasjon var en vesentlig del av denne utfordringen. I familier med vold er det ulike grunner til at volden ikke er lett synlig for barnevernstjenesten og andre utenforstående. Voldsutøver vil gjerne benekte og bagatellisere, frykte konsekvenser i en eventuell nemnd- eller rettsprosess eller kjenne på skam og skyld. Voldsutsatt derimot kan kjenne på frykt og skam for å ha blitt utsatt for vold, og på frykt for ny vold. De kan være redde for konsekvensene for seg selv, men også for barna dersom de forlater voldsutøver (Aschjem et al., 2012, s. 31-34; Bjørnholt, 2019, s. 44; Mohaupt, 2024, s. 116-117). Særlig kan personer med minoritetsbakgrunn ha en frykt for barnevernstjenesten (Haugen et al., 2017, s. 87; Thorslund & Kiil, 2022, s. 60). Dette samsvarer med hva informantene i min studie rapporterte om, nemlig at det kan være flere ulike årsaker til at foreldre eller barn ikke forteller om vold. Utfordringene knyttet til å identifiser og avdekke vold i familien førte i en del av sakene til en problemforskyvning fra melding til avsluttet undersøkelse (Vis et al., 2020, s. 36), og fra vold til foreldrekonflikt.

Det er ikke uvanlig at det oppstår spenninger i relasjon mellom bakkebyråkratene og klientene (Lipsky, 2010, s. 59), og som utfordrer barnevernsansatte i deres arbeid. Mange av klientene i bakkebyråkratiet er ufrivillige klienter (Lipsky, 2010, s. 54-56), slik som flere av klientene i barnevernstjenestens også er. En vanlig inngang til barnevernstjenesten er at andre enn familien selv tar kontakt med barnevernstjenesten, og uten at familien selv har bedt om å bli klient. Andre ganger kan det være at voldsutsatt barn eller forelder ber om bistand fra barnevernstjenesten, og at voldsutøver dermed blir klient ufrivillig. Det er ikke usannsynlig at enkelte foreldre som er blitt klienter mot sin vilje vil vise motstand mot barnevernstjenestens undersøkelse og inngripen. I tillegg har personer som er utsatt for alvorlig vold og overgrep lavere tillit til hjelpeapparatet enn folk uten voldserfaringer (Dale et al., 2023, s. 203). Dette er kunnskap som er relevant for barnevernstjenesten å kjenne til. Ifølge Lipsky gir det bakkebyråkratene økt makt sammenlignet med om det var en mer innflytelsesrik brukergruppe, og at makten til å ta og gjennomføre beslutninger ligger hos bakkebyråkratene. Denne makten er i utgangspunktet verken god eller dårlig (Elm Larsen et al., 2002, s. 192), men må utøves forsvarlig i henhold til barnevernsloven.

Klienter som er i kontakt med barnevernstjenesten vil oppfatte seg som unike individer i en unik situasjon, ifølge Lipsky (2010, s. 59-60). Bakkebyråkratene derimot kategoriserer

klientene i kategorier. Kategoriseringen foregår innenfor lovverk, retningslinjer og føringer fra ledelsen. Kategorier som partnervold og foreldrekonflikt er ikke objektive eller naturlig avgrensede fenomener (Järvinen & Mortensen, 2002, s. 22). Kategorisering er et sentralt aspekt ved barnevernstjenestens arbeid, der klientenes problemer blir sosialt konstruerte, og er en del av makten som ligger i barnevernstjenestens mandat (Langsrud et al., 2019, s. 74). Funn i denne studien avslørte at informantene opplevde undersøkelsesarbeidet med partnervoldsaker som komplekst og vanskelig, noe som utfordret dem med å identifisere og avdekke partnervold. Flere informanter fant av den grunn det enklere å kategorisere vold eller mistanke om vold som foreldrekonflikt. Gjennom kategorisering opptrer bakkebyråkratene i praksis som portvakter for hvilke typer klientkategorier som skal få hjelp og oppfølging, og eventuelt i hvilken form. Innenfor barnevernstjenestens forvaltningssystem fordeler saksbehandlerne goder og ulemper. En av forutsetningene for at saksbehandlerne skal kunne gi hjelp til familier med partnervold er at klientene har framstilt saken på en slik måte at de har rett til hjelp (Bleiklie et al., 1997, s. 15). Samtidig er det avgjørende at barnevernstjenesten har spesifikk kunnskap og forståelse av et problem for å kunne stille de riktige spørsmålene, og kjenne igjen tegn for å kunne avdekke, og få en så «riktig» problemkategori som mulig. Sosialt arbeid navigerer mellom å tilby standardisert behandling og å ta hensyn til den enkeltes unike situasjon. Standardisering og fragmenteringen av saksbehandlingen kan føre til at de voldsutsatte føler at de byråkratiske kategoriene ikke bidrar til å hjelpe dem i deres individuelle utfordringer (Bleiklie et al., 1997, s. 4). Kategorisering er en form for forenkling, slik at barnevernstjenesten kan gi en mer standardisert og effektiv tjeneste. Samtidig blir tjenesten mindre fleksibel, og saksbehandlerne kan miste det enkelte menneske situasjon og behov av syne. Denne forenklingen er en av bakkebyråkratenes mestringsstrategier (Lipsky, 2010, s. 81-83). Samtidig som barnevernstjenesten har makt til å fatte beslutninger på bakgrunn av deres kategorisering, foregår det en prosess mellom klient og bakkebyråkrater om problemforståelse. Klienter er ikke uten innflytelse i forhandlingen om problemforståelse. Gjennom å tildekke forhold i hjemmet og unnlate å gi informasjon vanskeliggjør de avdekkingsarbeidet til barnevernstjenesten. Dette blir ytterligere forsterket ved at ulike perspektiver møtes med ulike virkelighetsforståelser, noe også Elm Larsen et al. (2002, s. 194) beskriver.

Det er et vanlig kjennetegn at det kan være mange virkeligheter i en familie med vold (Aschjem et al., 2012, s. 28). Med både barneperspektivet, utsatteperspektivet og

utøverperspektivet vil det være «store utfordringer» for barnevernsansatte «å holde faglig stø kurs i dette komplekse hjelpelandskapet» (Aschjem et al., 2012, s. 40). Dette er i tråd med funn fra min studie, der ulike virkelighetsbeskrivelser preger undersøkelsesarbeidet i saker med vold i foreldrerelasjonen. «Det største dilemmaet er faktisk å vite hva som er sant», uttalte en av informantene. Å ikke klare å avdekke vold kan få konsekvenser for barn som lever med vold (Heltne & Steinsvåg, 2012b, s. 20-21; Mohaupt, 2024, s. 23; Øverlien, 2012, s. 31-35). «Å avdekke omsorgssvikt så tidlig at varige problemer kan unngås, er avgjørende for å gi riktig hjelp til rett tid» (Prop. 133 L (2020-2021), s. 109).

6.3 Idealiserte, vage og tvetydige mål

Et overordnet mål for regjeringen er å skape et trygt samfunn for alle, uten vold i nære relasjoner. Målene for hvordan man skal oppnå det kan være mer varierte, men de er generelt rettet mot å forbygge, avdekke og håndtere vold (Prop.36 S (2023-2024), 2023, s. 89). Dette er mål som barnevernstjenestens bakkebyråkrater skal arbeide etter. Informantene i studien rapporterer at saker med vold skal prioriteres, noe som er i samsvar med politiske målsettinger. Samtidig framkom det i undersøkelsen at partnervold ved flere tilfeller ble omtalt som foreldrekonflikt. I tillegg rapporterte en av informantene at saker med foreldrekonflikt kunne bli nedprioritert ved begrenset kapasitet i tjenesten. I hvilken grad saker med partnervold faktisk prioriteres er usikkert ut fra datamaterialet i denne studien. Hvordan saksbehandlerne definerer vold vil ha betydning for hvordan de prioriterer disse sakene.

Myndighetenes mål kan framstå som idealiserte og uangripelige, noe som er typisk innenfor bakkebyråkratiet (Lipsky, 2010, s. 40-41). Flere av informantene, inkludert de med lang erfaring og relevante utdanninger utover grunnutdanning, opplevde behov for mer kunnskap om partnervold. En litteraturstudie fra 2020 peker på et misforhold mellom nyere kunnskap på voldsfeltet der man i større grad skiller mellom ulike former for vold, og bruk av begrepet vold i en barnevernskontekst der vold blir mer en samlebetegnelse (Kojan et al., 2020, s. 64). Dette er i likhet med mine funn der jeg fant at flere av saksbehandlerne manglet en dypere forståelse og innsikt i partnervold som et særskilt fenomen.

I tillegg til idealiserte mål, er det ofte vage og tvetydige målsettinger bakkebyråkraterne må forholde seg til. For eksempel anbefaler Bufdir at saksbehandlere i barnevernstjenesten skal

ha spesifikk teoretisk kompetanse, herunder fenomenkunnskap om og innsikt i konsekvenser av psykisk og fysisk vold (Bufdir, 2022a, s. 10). Et slikt mål er tvetydig så lenge det ikke spesifiseres hvilke strategier eller retningslinjer som skal implementeres, eller hva som er suksesskriteriene for å oppnå dette målet. For saksbehandlerne kan målet med å skape et trygt samfunn uten vold oppfattes som vagt så lenge det ikke spesifiseres for dem hva som menes med «et trygt samfunn uten vold». Flere av saksbehandlerne i studien viste til «barnets beste» i avgjørelser, jf. barnevernsloven § 1-3, uten at de forklarte nærmere hva de la i begrepet. «Barnets beste er det mest selvfølgelige, umulig å være uenig i, og samtidig det vanskeligste å bli enige om innholdet i» (Bunkholdt, 2017, s. 276). Sitatet illustrerer ett av de idealiserte og vage målene bakkebyråkratene i barnevernstjenesten skal jobbe etter. Å ta hensyn til barnets beste innebærer at det må tas en forsvarlig utredning av saken, jf. barnevernsloven § 1-7. Barnevernsloven inneholder få konkrete krav til hva som kreves for at tjenestene skal anses som forsvarlige. For eksempel er det ingen spesifikke krav angående bemanning, organisering, størrelse av fagmiljø og hvilke tiltak barnevernstjenestene skal kunne tilby (NOU 2023: 7, s. 356).

I tillegg til idealiserte og vage mål fra myndighetene kan barneverntjenestens bakkebyråkrater stå i krysspress mellom mål fra myndighetene og mål fra klientenes mål. For å komplisere det ytterligere kan det være krysspress mellom barneverns klientenes mål internt i en og samme familie. Noen kan ønske bistand fra barnevernstjenesten, mens andre kan ønske å få saken avsluttet uten innblanding fra barnevernstjenesten.

6.4 Skjønsmessig handlingsrom

Blant de mange dilemmaene som barnevernsansatte står overfor i bakkebyråkratiet, er spørsmålet om hvordan man balanserer lovens krav med bruk av skjønn og individuell vurdering spesielt utfordrende. Saksbehandlerne befinner seg i spenningsfeltet mellom myndighetene og klientene, og skal representere systemet og klientene. Det er i dette feltet saksbehandlerne skal fatte beslutninger. Dette feltet er både «bredt og variert», og dermed utfordrende (Kojan & Christiansen, 2023, s. 21). Her skal saksbehandlerne «motta, håndtere og formidle informasjon», og de kan «sile, forsterke eller nedtone informasjon» (Christiansen & Kojan, 2023, s. 33-34). Gjennom dette har saksbehandlere betydelig makt i sin rolleutøvelse, og deres skjønnsutøvelse vil kunne få betydning for klienter og bakkebyråkratiet. Dette dilemmaet er sentralt i barnevernsarbeid, da det ofte oppstår

situasjoner der det er behov for å balansere lovens krav med hensynet til det enkelte barns behov og familiedynamikk. Barnevernsansatte arbeider ofte med komplekse saker der det er behov for å gi klienter konkret og tilpasset tilbud, og dermed behov for å bruke skjønn. Man kan ikke bare legge blåpapir på sakene, som en av informantene i studien uttalte. Derimot kan skjønn medføre skjevfordeling og vilkårlighet for klienter (Aadnanes, 2020, s. 99). Det kan svekke rettssikkerheten til sakens parter (Læret & Skivenes, 2023, s. 53). Typisk innenfor bakkebyråkratiet er stort skjønnsmessig handlingsrom. Et interessant funn i studien var derfor at flere av informantene opplevde det skjønnsmessige handlingsrommet i saker med partnervold som begrenset, med unntak i akutte saker. Faktorer som manglende samarbeid og samtykke fra sakens parter bidro til å redusere saksbehandlerne skjønnsmessige handlingsrom. Som tidligere omtalt opplevde informantene mangelfullt og motstridende informasjonsgrunnlag i saker med partnervold, noe som kunne medføre spenningsforhold i relasjon til klientene. Implikasjoner av manglende samarbeid og samtykke vil dermed kunne føre til begrenset handlingsrom og at saker henlegges uten at barn som lever i familier med partnervold får den hjelp og oppfølging som de behøver. Noen ganger kan det være riktig beslutning, ut fra sakens karakter, å henlegge en sak. I henhold til forvaltningslovens § 17 skal faktaopplysningene som danner grunnlag for beslutning være tilstrekkelige og relevante. Hva som er tilstrekkelig og relevant er også en skjønnsvurdering for saksbehandlerne, og må ses opp mot lovens vilkår. For eksempel vil tilstrekkelig måtte vurderes opp mot sakens alvorlighet og lovens tre måneders frist for å gjennomføre undersøkelse.

Barnevernstjenestens skjønnsmessige handlingsrom kan påvirkes av både «måltenking, plikter og begrensninger» (Kane & Myrvang, 2018, s. 110). I min studie framkom det at informanter måtte henlegge saker på bakgrunn av ikke tilstrekkelig beslutningsgrunnlag eller manglende samtykke fra partene i saken. Dette illustrerer begrensninger i barnevernsansattes skjønnsmessige handlingsrom. Unntak her var med mindre barnevernstjenesten hadde hjemmel til mer inngripende tiltak.

Et viktig funn i studien viser at informantene opplevde i saker med mistanke om partnervold at de ikke klarte å avdekke vold. Utsagn som at «man får jo bare toppen av isfjellet» og at «vi får ikke avdekket noe» illustrerer dette. Bruk av spesifikke kartleggingsverktøy var variabelt blant saksbehandlerne i studien. Det vil derfor være relevant å stille spørsmål om bruk av spesifikke kartleggingsverktøy ville bidratt til tilstrekkelig med faktaopplysninger, bedre

beslutningsgrunnlag, og dermed at flere barn kunne mottatt relevant hjelp og oppfølging. Rutiner og forenkling er en strategi bakkebyråkrater bruker for å gjøre oppgaver håndterbare og for å redusere kompleksiteten. Samtidig kan rutiner og prosedyrer sies å være politiske i den forstand at de gjerne kan inneholde hva, når og hvordan ting skal prioriteres (Lipsky, 2010, s. 84-85). Barnevernstjenesten har spesifikke rutiner i saker med mistanke om vold mot barn, noe flere av informantene fortalte om i intervjuene. Disse akutt-rutinene tydet på å være godt integrert i barnevernstjenestene ut fra informantenes detaljerte beskrivelser. Det samme var ikke tilfelle for saker med mistanke om partnervold. Uten faste rutiner er det fare for at arbeidet i disse sakene blir lite systematiske og helhetlige (Heltne & Steinsvåg, 2012a, s. 143). Dersom man legger Lipsky (2010, s. 84-85) påstand om rutiner og prosedyrer også handler om politikk til grunn er det grunn til å stille spørsmål om partnervold i praksis prioriteres fra myndighetene side.

Bakkebyråkraterne forventes å utføre arbeid i henhold til loven. Statsforvalteren er kontrollorgan over barnevernstjenesten. Lipsky (2010, s. 16-18) beskriver at bakkebyråkraterne noen ganger utfordres av føringer fra myndighetene, og at føringene ikke er i samsvar med bakkebyråkraternes faglige skjønn. Barnevernstjenesten har i henhold til barnevernsloven inntil tre måneder på å gjennomføre en undersøkelse, og kan i særlige tilfeller utvide til seks måneder. Som vist til tidligere i oppgaven kan partnervold være utfordrende å identifisere og avdekke noe som kan føre til manglende, og ikke tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for saksbehandlere. Det kan føre til følgende dilemma for barnevernsansatte; skal man be om utvidet undersøkelsesfrist eller avslutte saken uten at den er tilstrekkelig opplyst? Det er en skjønnsmessig vurdering, der hensynet til lovens frister må veies opp mot behov for tilstrekkelig informasjon. Et funn i studien illustrerer at det ikke ses på som et reelt alternativ å be om utvidet undersøkelsesfrist, ifølge en av informantene. Det ble beskrevet å føre med seg ekstra arbeid i en allerede travel hverdag.

Et annet dilemma som en av informantene trakk fram var at foreldrenes rett til dokumentinnsyn, jf. barnevernsloven § 12-6, kan være en utfordring i saker med partnervold og foreldrekonflikt. Saksbehandleren rapporterte at innsynsretten kan bidra til å «skape nye konflikter». Loven gir anledning til å beskytte voldsutsatte ved å nekte voldsutøver innsyn dersom innsyn kan sette voldsutsatt barn eller forelder i fare. For at saksbehandlere i barnevernstjenesten skal kunne bruke unntaksbestemmelsen fordrer det at de har kategorisert

en sak som voldssak og ikke foreldrekonfliktsak. Slik sett kan forståelse av vold henge sammen med barnevernsansattes skjønnsvurdering og handlingsrom. Vil redusert innsynsrett for voldsutøver kunne bidra til økt trygghet og åpenhet for voldsutsatte? Og vil det bidra til at flere barn får riktig hjelp og oppfølging? Her er det flere hensyn som må veies opp mot hverandre, og hva som er best for barnet. Voldsutsattes tillit til at opplysninger de formidler håndteres på en trygg måte på den ene siden, eller den andre foreldres rettssikkerhet på den andre siden.

6.5 Mangel på ressurser

Bakkebyråkratene er i et spenningsfelt mellom vanskelige prioriteringssaker og mangel på ressurser. Beslutninger i bakkebyråkratiet vil typisk bli fattet under forhold med begrenset tid og informasjon. Jeg vil her diskutere hvilke utfordringer og dilemma saksbehandlerne i denne studien erfarte knyttet til mangel på ressurser. Et tydelig funn i studien er at informantene opplevde ressursmangel, og at saker og oppgaver måtte nedprioriteres. Funnene viser at mangel på ressurser utfordret samtlige informanter på en rekke områder, herunder høyt arbeidspress for de ansatte, saker og oppgaver som ble nedprioritert, og begrensede forebyggende tiltak. Et gjennomgående trekk var travle dager for informantene med fulle kalendre og høyt tempo, selv om roligere perioder kunne forekomme. Opplevelsen av saksmengden varierte. Flere av informantene opplevde saksmengden som en belastning, og erfarte at saker med mistanke om partnervold var ekstra krevende å arbeide i.

Langtidssykemeldinger, utbrenthet, ubesatte stillinger og høy turnover ble påpekt som utfordringer i flere av barnevernstjenestene. Lipsky belyser i sin teori at bakkebyråkrater bruker ulike mestringsstrategier for å takle den krevende arbeidssituasjonen de befinner seg i (Lipsky, 2010, s. 81-83). Psykologisk tilbaketrekning er en av strategiene for å takle belastninger ved arbeidet, noe to av informantene fortalte om. Lipsky hevder videre at sykemeldinger og høy turnover kan forstås som en ytre manifestasjon av psykologisk tilbaketrekning. Dette samsvarer med en ny rapport fra Bufdir som viser at «turnover er bekymringsfull høy» blant ansatte i barneverntjenesten (Bufdir, 2022b, s. 66-67). En av informantene påpekte uhensiktsmessig kultur internt i tjenesten der hen arbeidet. Hen beskrev kulturen som «tøff», og det var lite fokus på ivaretagelse av de ansatte, samt lite støtte fra ledelsen. Informanten mente at dette kunne bidra til en ytre manifestasjon av psykologisk tilbaketrekning for å låne Lipskys begrep (Lipsky, 2010, s. 143). En tydelig og tilstedeværende leder anses som viktig i barnevernstjenesten, og særlig i forbindelse med

kompliserte og krevende saker som vold (Kojan et al., 2020, s. 55). Rapport fra Bufdir samsvarer med uttalelse fra informanten. I tillegg framkommer det at avvik mellom faglige idealer og realiteter utgjør en vesentlig del av årsakene til turnover i barnevernstjenesten (Bufdir, 2022b, s. 40).

I spennet mellom velferdspolitiske idealer på den ene siden, og begrensede ressurser på den andre tilpasser bakkebyråkratene seg og tar i bruk ulike mestringsstrategier. En av de mest kjente mestringsstrategiene for bakkebyråkratene er at de prøver å lette på arbeidsoppgaver eller frigjøre tid til å kunne gjøre mer prioriterte oppgaver (Lipsky, 2010, s. 81). Ingen av informantene i studien nedprioriterte saker med vold, uttalte de. Derimot kunne saker med foreldrekonflikt bli nedprioritert. Utover dette kunne nedprioritering ramme barn i beredskapshjem eller fosterhjem, færre barnesamtaler, relasjonsbygging, dokumentasjonsarbeid, forebyggende arbeid, intern veiledning eller generelt mindre tid til oppfølging i hver enkelt sak. Listen over saker og oppgaver som ble rammet som følge av ressursmangel ble til sammen lang. Slike forhold er typisk innenfor bakkebyråkratiet der bakkebyråkratene tildeles færre ressurser enn nødvendig for at de skal kunne utføre arbeidet sitt (Lipsky, 2010, s. 30). Flere av informantene i denne studien fortalte om snarveier i arbeidet, som at det var mer bekvemt for disse informantene å kalle et problem i familien for foreldrekonflikt framfor partnervold. Videre kunne informantene være kreative og tøyne regler, for eksempel at de «selger inn» tiltak som går på andre forhold enn vold. Flere av informantene fortalte at det kunne ta lang tid å avdekke vold, gjerne ved gjentatte undersøkelser. Dette er i tråd med det Lipsky kaller svingdørsklienter der klientene er tilbakevendende (Lipsky, 2010, s. 78).

En informant fra en liten barnevernstjeneste opplevde utfordringene særlig krevende som følge av at de var få ansatte. Små tjenester er ekstra sårbar ved sykemeldinger og utskiftninger (Kojan & Christiansen, 2023, s. 31). Ifølge Lipsky (2010, s. 30) fører ressursmangel ofte til forsinkelser i arbeidet, og den høye saksmengden fører til begrenset tid til god beslutningstaking. Det kan føre til manglende forsvarlig beslutningstaking, og som i verste fall kan få alvorlige konsekvenser for barn som lever med vold, og som kan skade deres helse og utvikling. Kvaliteten på arbeidet kan bli dårligere, som følge av mange saker og dårlig tid, rapporterte en av saksbehandlerne. Dette sammenfaller med andre studier (Kojan et al., 2020, s. 52). Lipsky er opptatt av at bakkebyråkratene jobb kan preges av middelmådighet (Lipsky,

2010, s. 38). Informantens uttalelse overfor illustrerer at mangel på ressurser kan føre til dårligere kvalitet. Økte ressurser vil ikke nødvendigvis løse ressursmangel i bakkebyråkratiet fordi etterspørselen vil øke i takt med økte ressurser, påstår Lipsky (Lipsky, 2010, s. 33-38). De senere år har det vært økning i antall meldinger til barnevernet, og terskelen for å melde har blitt senket (Kojan et al., 2023, s. 83). Her vil jeg påstå at myndigheters prioritering og anerkjennelse av et sosialt problem bør manifestere seg i tilstrekkelige ressurser til å håndtere problemene. Samlet sett kan ressursmangel i barnevernstjenesten ha alvorlige konsekvenser for barn og familier som trenger hjelp, og kan hindre tjenesten i å oppfylle sitt mandat om å beskytte barnets beste.

6.6 Motsetningsfull rolle

Bakkebyråkratene har en motsetningsfull rolle (Lipsky, 2010, s. 190-191). De arbeider i et felt som er preget av spenninger mellom ulike forståelser og tilnæringsmåter. Spenning mellom individ og samfunn, fag og byråkrati, samt spenning mellom hjelp og kontroll er noen av motsetningsforholdene som saksbehandlerne i barnevernstjenesten må forholde seg til. Dette er klassiske dilemma innenfor sosialt arbeid (Levin, 2023). Spenningsfeltet som tydeligst utkrystalliserte seg i analysen var mellom velferdspolitiske idealer om individuelle hensyn på den ene siden og en effektiv barnevernsorganisasjon på den andre siden. Organisatoriske faktorer påvirker hvor lang tid barnevernsansatte kan bruke per klient, og hvor lang tid barnevernsansatte kan bruke på en undersøkelse. Dilemmaet mellom individuelle hensyn og effektiv barnevernsorganisasjon tydeliggjøres i situasjoner der saksbehandlere har begrenset med kapasitet. Funn i analysen viste at dette dilemmaet utfordret informantene i rollen som saksbehandler. For eksempel var det belastende for dem å arbeide i spennet mellom individ og samfunn, og at de måtte nedprioritere saker. Noen nedskalerte tiden jevnt over i flere saker, mens andre informanter prioriterte ned mindre akutte saker. En av informantene beskrev en arbeidshverdag der de kunne bli «nedringt» av foreldre, der informanten opplevde at noen klienter hadde behov for mer oppfølging enn hva informanten hadde kapasitet til. Eksemplet illustrerer utfordringer knyttet til å stå i spennet mellom å ta individuelle og menneskelige hensyn, med «en kalender som er full» og totalansvar for alle klientene sine.

6.7 Oppsummering

Jeg har i dette kapittelet diskutert hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår partnervold, og sett på hvordan vold som fenomen, samt organisatoriske begrensninger i

bakkebyråkratiet utfordrer saksbehandlere i dette arbeidet. Bruk av Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkratiet har bidratt til å forstå hvorfor noen sosiale problem så vanskelig lar seg løse.

7 Avslutning og konklusjon

I dette kapittelet skal jeg først oppsummere hovedfunn samt svare på oppgavens problemstilling. Deretter vil jeg kommentere hvilke implikasjoner funn fra denne studien kan ha for eksisterende forskning og praksisfeltet, og komme med forslag til videre forskning.

Tema for denne oppgaven har vært å utforske barnevernstjenestens møte med partnervoldssaker. Problemstillingen har vært som følger:

Hvordan forstår saksbehandlere i barnevernstjenesten saker med partnervold, og hvilke utfordringer erfarer de i dette arbeidet?

For å svare på problemstillingen har jeg intervjuet seks saksbehandlere fra barnevernstjenesten. Det er gjort en tematisk analyse av datamaterialet. Som analytisk verktøy er det i hovedsak brukt Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkratiet. Fokuset i denne studien har vært på saksbehandleres erfaringer i arbeidet med partnervold. Studien sier dermed ingenting om omfang. Studien føyer seg inn i rekken av allerede eksisterende forskning, noe som øker validiteten.

Resultater fra analysen viser at informantenes kompetanse på partnervold er variabel, at flere informanter har en overflatisk og generell voldsforståelse av begrepet partnervold, og mangler en dypere forståelse av partnervold som et særskilt fenomen i barnevernssaker. Flere av informantene rapporterte at de har lite erfaring med partnervold. Funnet tyder på at partnervold defineres som foreldrekonflikt. Videre avslører funnet at informantene opplever undersøkelsesarbeidet med partnervoldssaker som komplekst og vanskelig, og de utfordres i arbeidet med å identifisere og avdekke partnervold. Et tydelig funn viser at informantene opplever ressursmangel, og at saker og oppgaver må nedprioriteres. Resultatene viser at det er variasjoner knyttet til informantenes opplevelse av deres skjønsmessige handlingsrom i saker med partnervold sammenlignet med andre saker. Flere av informantene opplevde at deres skjønsmessige handlingsrom ble begrenset i denne type saker.

Målet med denne studien har vært å frambringe kunnskap om hvordan saksbehandlere i barnevernstjenesten forstår saker med partnervold, og belyse hvilke utfordringer de møter på i arbeidet med partnervold. Konklusjonen av undersøkelsen viser at partnervold er et komplekst og mangetydig sosialt problem, som kan være vanskelig å identifisere og avdekke for

barnevernsansatte. Dette kombinert med organisatoriske begrensninger som utfordrer barnevernsansatte med å håndtere partnervold i en barnevernkontekst. Noen av utfordringene med å forene politisk ideal om nulltoleranse om vold og barnevernets praksis kan synes å ligge nettopp i spennet mellom voldens kompleksitet og barnevernets byråkratiske organisasjon.

Jeg ønsker videre å peke på hvilke implikasjoner funn fra denne studien kan ha for praksisfeltet og for videre forskning. For det første vil jeg peke på de generelle overordnede politiske målene og de lite konkrete handlingsplanene, og konsekvensene av dette. Her mener jeg myndighetene må se på de generelle politiske målene som man er enige om opp mot hvilke konkrete iverksettelsesmål som man skal ha. Sentralt her vil være å gå inn i kompleksiteten knyttet til fenomenet partnervold, og formulere konkrete mål som gjør at politikken kan iverksettes på en god måte. Her bør det spesifiseres hvilke strategier og retningslinjer som skal implementeres for å kunne arbeide mot målet om et trygt samfunn uten vold.

For det andre har denne studien synliggjort i lys av Lipsky (2010) teori om bakkebyråkratiet, flere organisatoriske begrensninger i barneverntjenesten, der særlig mangel på ressurser pekte seg ut. Her trengs systemiske endringer for å bistå barnevernsansatte i deres betydningsfulle arbeid. Dersom myndigheten mener at vold skal prioriteres må det synliggjøres med sterkere politisk og økonomisk prioritering av barnevernstjenestens arbeid. Dette i form av økte ressurser eller tydeligere prioriteringer av hva som skal være barneverntjenestens ansvar opp mot andre kommunale og statlige tjenester.

For det tredje ønsker jeg å peke på viktigheten av å øke kunnskapen om vold som et mangesidig fenomen, og som har betydning for å identifisere og avdekke vold i foreldrerelasjon. Denne studien avslørte at informantene opplevde undersøkelsesarbeidet i saker med partnervold som vanskelig, og de som hadde arbeidet lengst var de som uttrykte dette tydeligst. Dette tyder på at økt spesifikk kompetanse er nødvendig, men ikke tilstrekkelig. Her bør det forskes konkret på hvordan barnevernstjenesten kan identifisere og avdekke partnervold slik at de bedre kan beskytte sårbare barn og familier fra vold. I tillegg bør det forskes på hvordan familier der det er vold i foreldrerelasjonen best kan hjelpes.

Referanseliste

- Aschjem, Ø., Tobiassen, W. & Steinsvåg, P. Ø. (2012). En familie, mange virkeligheter. Hvordan vold i familien oppleves og beskrives av barnet, den voldsutsatte og voldsutøver. I U. Heltne & P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 28-41). Universitetsforlaget.
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Barndommen kommer ikke i reprise : strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)*. Barne- likestillings-og inkluderingsdepartementet,. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/strategi_overgrep_m.bokmerker_r_evidert.pdf
- Barne- og familiedepartementet. (2023, 3.januar 2023). *Ansvarsfordelinga i barnevernet*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/ansvarsfordelinga-i-barnevernet1/id2353984/>
- Barne- og familiedepartementet. (u.å.). *Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)*. Hentet 20.april 2024 fra <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/etater-og-virkomheter-under-barne-og-likestillingsdepartementet/barne--ungdoms--og-familieetaten/id418035/>
- Barnevernsloven. (2023). *Lov om barnevern (LOV-2023-06-16)*. Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (2000). *Den samfunnskapte virkelighet (The Social Construction of reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge)*, (Opprinnelig utgitt 1966) (F. Wiik, Overs.). Fagbokforlaget.
- Bjørnholt, M. (2019). Vold i parforhold–fortsatt et likestillingsproblem. I *Vold i nære relasjoner: Forståelser, konsekvenser og tiltak* (s. 33-48). Universitetsforlaget.
- Bjørnholt, M. (2021). I skyggen av likestillingen–voldsutsatte mødre i Norge. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 5(6), 1-18. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2021-06-04>
- Bjørnholt, M. (2024). Fortsettelsesvold etter samlivsbrudd. Konsekvenser for mødres helse og livskvalitet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 27(1), 1-15. <https://doi.org/https://doi.org.mime.uit.no/10.18261/tfv.27.1.1>
- Bjørnholt, M. & Helseth, H. (2019). *Vold i parforhold – kjønn, likestilling og makt* (nr. 2 2019). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Bjørnholt, M. & Hjemdal, O. K. (2018). Measuring violence, mainstreaming gender: does adding harm make a difference? *Journal of Gender-Based Violence*, 2(3), 465-479. <https://doi.org/https://doi.org/10.1332/239868018X15366982109807>
- Bleiklie, I., Jacobsen, K. D. & Thorsvik, J. (1997). Forvaltningen og den enkelte. I T. Christensen & M. Egeberg (Red.), *Forvaltningskunnskap* (Rev. . utg., s. 301-334). Tano Aschehoug.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V. & Clarke, V. (2021). Can I use TA? Should I use TA? Should I not use TA? Comparing reflexive thematic analysis and other pattern - based qualitative analytic approaches. *Counselling and psychotherapy research*, 21(1), 37-47. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/capr.12360>
- Bredal, A., Kojan, B. H., Nilsen, M., Skrove, G., Storhaug, A. S. & Øverlien, C. (2024). *Barnevernstjenestens arbeid med vold og overgrep* (Rapport 16/2023). Velferdsforskningsinstituttet NOVA. <https://hdl.handle.net/11250/3120615>

- Bredal, A. & Stefansen, K. (2022). Vold eller foreldrekonflikt? Voldsutsatte mødres erfaringer med barneverntjenesten etter samlivsbrudd. *Norges Barnevern*, 99(2-3). <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/tnb.99.2-3.5>
- Bufdir. (2022a). *Faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for kommunalt barnevern*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). <https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/kompetanse-og-utdanning-for-kommunalt-barnevern-anbefalinger.pdf>
- Bufdir. (2022b). *Turnover blant ansatte i barnevernet - hvorfor slutter så mange?* Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/turnover_blant_ansatte_i_barnevernet_hvorfor_slutter_sa_mange_en_nasjonal_omfangsundersokelse.pdf
- Bufdir, B.-., ungdoms- og familiedirektoratet,. (2019). *Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet* (4/2019). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. <https://www2.bufdir.no/globalassets/bufdirs-kompetanseutredning-endelig.pdf>
- Bunkholdt, V. (2017). Ikke ta selvfølgelighetene selvfølgelig. *Norges Barnevern*, 94(4-5), 274-288. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-04-05>
- Christiansen, Ø. & Kojan, B. H. (2023). Beslutninger om hjelpetiltak i hjemmet. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., s. 110-131). Universitetsforlaget.
- Dale, M. T. G., Aakvaag, H. F., Strøm, I. F., Augusti, E. M. & Skauge, A. D. (2023). *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen (Rapport nr. 1/2023)*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. https://www.nkvts.no//content/uploads/2023/11/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overgrep.pdf
- Dinutvei.no. (2023). *Hva er vold? Definisjoner*. <https://dinutvei.no/vold-i-naere-relasjoner/hva-er-vold-definisjoner/>
- Ellingsen, I. T. & Levin, I. (2023). Det sosiale i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, L. C. Kleppe, I. Levin & B. Berg (Red.), *Sosialt arbeid* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Elm Larsen, J., Mortensen, N. & Thomsen, F. (2002). Magtens mange facetter i mødet mellom system og klient. I M. Järvinen (Red.), *Det Magtfulde møde mellem system og klient* (s. 185-196). Aarhus Universitetsforlag.
- Fangen, K. (2022, 6.september). *Kvalitativ metode*. De nasjonale forskningsetiske komiteene. <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/kvalitativ-metode/>
- FO. (2015, 4.februar 2024). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker* (LOV-1967-02-10). Lovdata. <https://lovdata.no/nav/lov/1967-02-10/kapIV>
- Furseth, I. & Everett, E. L. (2020). *Masteroppgaven: hvordan begynne – og fullføre* (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Gjedrem, J. (2018). Barnets beste. I T. A. Ask & S. B. Eide (Red.), *Barnevernets begreper - i bevegelse*. Gyldendal.
- Grimen, H. & Molander, A. (2010). Profesjon og skjønn. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (2. utg., s. 179-196). Universitetsforlaget.
- Hanssen, H., Humerfelt, K., Kjellebold, A., Norheim, A. & Sommerseth, R. (2015). Faglig skjønn i utøvelse av profesjonelt helse- og sosialfaglig arbeid. I H. Hanssen, K.

- Humerfelt, A. Kjellevold, A. Norheim & R. Sommerseth (Red.), *Faglig skjønn og brukermedvirkning i helse- og velferdstjenestene* (s. 17-48). Fagbokforlaget.
- Haugen, G. M. D., Paulsen, V. & Caspersen, J. (2017). *Barnevernets arbeid med vold i minoritetsfamilier* (8275704952). NTNU Samfunnsforskning AS.
- Haugli, T. (2022). Hensynet til barnets beste. I N. Høstmælingen, E. S. Kjørholt & K. Sandberg (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 55-78). Universitetsforlaget.
- Hay, C., Grobbelaar, M. & Guggisberg, M. (2023). Mothers' Post-separation Experiences of Male Partner Abuse: An Exploratory Study. *Journal of family issues*, 44(5), 1276-1300. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0192513X211057541>
- Heltne, U. & Steinsvåg, P. Ø. (2012a). Barnevernets arbeid med familievold; sentrale utfordringer og utvikling av rutiner. I U. Heltne & P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Heltne, U. & Steinsvåg, P. Ø. (2012b). Begrepsavklaringer og oversikt. I U. Heltne & P. Ø. Steinsvåg (Red.), *Barn som lever med vold i familien* (s. 18-27). Universitetsforlaget.
- Hennum, N. (2023). Kunnskapens makt i beslutninger. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (2. utg.).
- Hennum, R. (2022). Retten til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse. I N. Høstmælingen, E. S. Kjørholt & K. Sandberg (Red.), *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 367-396). Universitetsforlaget.
- Holt, S. (2015). Post-separation Fathering and Domestic Abuse: Challenges and Contradictions. *Child Abuse Rev*, 24(3), 210-222. <https://doi.org/10.1002/car.2264>
- Holt, S. (2017). Domestic Violence and the Paradox of Post-Separation Mothering. *The British journal of social work*, 47(7), 2049-2067. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw162>
- Isdal, P. (2016). *Meningen med volden* (8. utg.). Kommuneforlaget.
- Jevne, K. S. & Ulvik, O. S. (2012). Grensearbeid: Barnevernets møte med foreldrekonfliktsaker. *Fontene forskning*, 2. <https://doi.org/https://hdl.handle.net/10642/1410>
- Jonassen, w. (2014). Vold mot kvinner - historikk og status. I K. Narud (Red.), *Vold mot kvinner* (s. 37-53). Cappelen Damm Akademisk.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). *Et liv uten vold, handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017-et-liv-uten-vold.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2021). *Frihet fra vold. Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021-2024*. Justis- og beredskapsdepartementet,.
- Justis- og politidepartementet. (2004). *Handlingsplan. Vold i nære relasjoner (2004-2007)*. Justis- og politidepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/jd/pla/2004/0004/ddd/pdfv/283165-vold_i_nare_relasjoner.pdf
- Justis- og politidepartementet. (2008). *Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011. Vendepunkt*. Justis- og politidepartementet, . <https://www.regjeringen.no/contentassets/8c9028a4effa4c06af3dbc358a923c24/handlingsplan-mot-vold-i-nare-relasjoner-2008-2011.-vendepunkt.pdf>
- Järvinen, M. & Mortensen, N. (2002). Det magtfulde møde mellem system og klient—teoretiske perspektiver. I M. Järvinen (Red.), *Det magtfulde møde mellem system og klient* (s. 9-27). Aarhus Universitetsforlag.

- Kane, A. A. & Myrvang, R. (2018). Virkemidler for forsvarlig skjønnsutøvelse og beslutningstaking i barnevernstjenester. I W. Schönfelder, S. T. Andersen & A. A. Kane (Red.), *Handlingsrom i barnevernet. Muligheter og begrensninger for profesjonsutøverne* (s. 109-132). Fagbokforlaget.
- Kojan, B. H. & Christiansen, Ø. (2023). Å fatte beslutninger i barnevernet. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., s. 19-37). Universitetsforlaget.
- Kojan, B. H., Marthinsen, E. & Christiansen, Ø. (2023). Beslutninger i meldingsarbeidet. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., s. 73-90). Universitetsforlaget.
- Kojan, B. H., Nilsen, M., Storhaug, A. S., Agerup, T., Clifford, G. & Lichtwarck, W. (2020). *Barnevernets arbeid med barn og unge som har erfart vold og overgrep i nære relasjoner-en litteraturstudie (Rapport nr 3)*. Institutt for sosialt arbeid, NTNU. https://www.ntnu.no/documents/1272526675/1281525946/NTNU_rapportserie_3.pdf/6181dadb-ada2-8e62-e8eb-68e7ffaf00b7?t=1588875547866
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2021). *Det kvalitative forskningsintervju (T. M. Anderssen, J. Rygge, Overs.) (Opprinnelig utgitt 2009) (T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs.; 3. utg.)*. Gyldendal.
- Kvarv, S. (2021). *Vitenskapsteori - tradisjoner, posisjoner og diskusjoner* (3. utg.). Novus forlag.
- Langsrud, E., Fauske, H. & Lichtwarck, W. (2019). Den barnevernskapede virkelighet: Et sosialkonstruktivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger. *Reality constructed in child welfare : a social constructivist perspective on the factual basis in child welfare decisions*, 22(1), 74-89. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-01-05>
- Levin, I. (2004). *Hva er sosialt arbeid?* Universitetsforlaget.
- Levin, I. (2023). Sosialt arbeid som spenningsfelt. I I. T. Ellingsen, L. C. Kleppe, I. Levin & B. Berg (Red.), *Sosialt arbeid* (s. 57-68). Universitetsforlaget.
- Lillevik, O. G. (2016). Perspektiver på vold mot barn. I K. Mevik, O. G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn* (s. 18-38). Gyldendal Akademisk.
- Lillevik, O. G. (2019). Fenomenforståelse - vold i nære relasjoner. I O. G. Lillevik, J. S. Salamonsen & I. Nordhaug (Red.), *Vold i nære relasjoner. Diskurser og fenomenforståelse* (s. 13-26). Gyldendal.
- Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service*. Russell Sage Foundation.
- Læret, O. K. & Skivenes, M. (2023). Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (2. utg., s. 38-54). Universitetsforlaget.
- Malterud, K. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4. utg.). Universitetsforlaget.
- Meld. St. 15 (2012-2013). (2013). *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner*. J.-o. beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-15-20122013/id716442/>
- Mohaupt, H. (2024). *Vold og foreldreskap*. Fagbokforlaget.
- Molander, A. & Terum, L. I. (2008). Profesjonsstudier - en introduksjon. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier*. Universitetsforlaget.
- Nilssen, V. (2014). *Analyse i kvalitative studier. Den skrivende forskeren*. Universitetsforlaget.

- NIM. (2022). *Barns rett til beskyttelse mot vold, overgrep og omsorgssvikt*. Norges institusjon for menneskerettigheter. https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2022/04/Barns-rett-til-beskyttelse-mot-vold-overgrep-og-omsorgssvikt_NIM.pdf
- NOU 2012: 5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. 1.-o. i. Barne-.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>
- NOU 2016: 16. (2016). *Ny barnevernslov: Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barne- og likestillingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>
- NOU 2017: 12. (2017). *Svikt og svik. Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. 1. Barne-.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nou201720170012000dddpdfs.pdf>
- NOU 2020:17. (2020). *Varslede drap? - Partnerdrapsutvalgets utredning*. Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/5f3dc96de14f443f869795a19088926a/no/pdfs/nou202020200017000dddpdfs.pdf>
- NOU 2023: 7. (2023). *Trygg barndom, sikker fremtid - Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet*. B.-o. familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a1eb3f73d3d94fa6b146dbd08f8a4253/no/pdfs/nou202320230007000dddpdfs.pdf>
- Nygaard, M. (2020). Frigjørende samfunnsvitenskap. I D. Jenssen, Kjørstad, M., Seim, S. & Tufte, P.A (Red.), *Vitenskapsteori for sosial- og helsefag* (s. 328-355). Gyldendal.
- Pedersen, S., Johnsen, P. F. F., von Hanno, I. L., Myrvold, T. & Stokke, O. M. (2023). *Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner* (15/2023). Menon Economics.
<https://www.menon.no/publication/samfunnskostnader-av-vold-i-naere-relasjoner/>
- Prop.12 S (2016-2017). *Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)*. B.-o. likestillingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdfs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>
- Prop.36 S (2023-2024). (2023). *Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024- 2028) Trygghet for alle*.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-36-s-20232024/id3018905/>
- Prop. 133 L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven og lov om endringer i barnvernloven)*. Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Riksrevisjonen. (2022). *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner* (3:8 ((2021-2022))). Riksrevisjonen.
<https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2021-2022/myndighetenes-innsats-mot-vold-i-naere-relasjoner2.pdf>
- SIFER, N. k. f. s.-f.-o. r. (u.å). *SARA-V3*. Hentet 1.mai.2024 fra <https://sifer.no/verktoy/sara-v3/>
- Smith, L. (2022). FNs konvensjon om barnets rettigheter. I N. Høstmæligen, E. S. Kjørholt & K. Sandberg (Red.), *Barnkonvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (s. 19-33). Universitetsforlaget.

- Staksrud, E., Kolstad, I., Bang, K. J., Bomann-Larsen, L., Fretheim, K., Granaas, R. C., Harpviken, K. B., Haugen, H. Ø., Jakobsen, K. A. & Johnsen, R. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora* (8276821014). De nasjonale forskningsetiske komiteene.
- Stette, Ø. (Red.). (2023). *Barnevernsloven 2023. Med forskrifter og forarbeid*. Fagbokforlaget.
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28>
- Sudland, C. (2023). "Hva gjør vi nå?" Alvorlige foreldrekonfliktsaker i barnevernet [Oslo Met]. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3087742/A-23-5-avhandling-Sudland-publisert.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse*. Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2021). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5 2018/3.opplag 2021. utg.). Fagbokforlaget.
- Thornquist, E. (2018). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori : for helsefag* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Thorslund, B. D. & Kiil, M. (2022). Ut av edderkoppnettet med to tomme hender: Kvinners møte med hjelpetjenestene etter vold i nære relasjoner i samiske samfunn. *Forskning & Forandring*, 5(1), 46-63. <https://doi.org/https://doi.org/10.23865/fof.v5.3812>
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal.
- Torvik, E. (2019). *Sakkyndigvurderinger i foreldretvistsaker: Forståelser av omsorg, foreldreskap og utviklingsbetingelser*.
- Uggerhøj, L. (2008). Hvad er socialt arbejde?: en indkredsning af et mangfoldigt og komplekst felt. I *At forstå det sociale: sociologi og socialt arbejde* (s. 37-55). Akademisk Forlag.
- Vikander, M., Larsson, A.-K. L. & Källström, Å. (2023). Managing post-separation violence: mothers' strategies and the challenges of receiving societal protection. *Nordic Social Work Research*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2023.2285988>
- Vis, S. A., Christiansen, Ø., Havnen, K. J. S., Lauritzen, C., Iversen, A. C. & Tjelflaat, T. (2020). *Barnevernets undersøkelsesarbeid- fra bekymring til beslutning. Samlede resultater og anbefalinger* (9788293031758,8293031751). NORCE.
- Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet - barns strategier*. Universitetsforlaget.
- Øverlien, C. (2014). Barn som opplever vold mot mor - definisjoner, konsekvenser og behov for hjelp. I K. Narud (Red.), *Vold mot kvinner* (s. 161-177). Cappelen Damm Akademisk.
- Aadnanes, M. (2017). *Vold mot barn og unge i nære relasjonar: Forståing, konseptualisering og sosialfaglege perspektiv* [Doktorgradsavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus]. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/6142/A-17-12-Aadnanes-manus.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Aadnanes, M. (2020). *Vold mot barn og unge i nære relasjonar*. Gyldendal.
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter. Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. Universitetsforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjekt om barnevernstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner?

Hei! Har du lyst til å være med i et forskningsprosjekt? Vil du være med å bidra til at vi får økt kunnskap om barneverntjenestens arbeid i saker med vold i nære relasjoner? I dette skrivet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål med prosjektet

Dette prosjektet handler om barneverntjenestens arbeid i saker med vold i nære relasjoner, der partnervold er involvert. Med vold menes her både, fysisk, psykisk, seksuell og digital vold, samt trusler om vold. For mange kan volden fortsette etter et samlivsbrudd, og det er stadig flere barn som lever i to omsorgsbaser og som utsettes for belastninger som følge av enten vold eller høykonflikt mellom foreldrene. Som ansatt i barnevernstjenesten kan dette være et krevende felt å arbeide i, og det er behov for mer systematisk kunnskap på feltet. Det er derfor ønskelig å undersøke hvordan barnevernstjenesten forstår og håndterer saker der det er mistanke om eller avdekket partnervold. Hvilke dilemmaer og utfordringer møter dere i disse sakene? Dette er problemstillinger jeg ønsker å finne ut av. Jeg håper du vil være med!

Prosjektet er knyttet til studiet *Master i sosialt arbeid* ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi du arbeider i en kommunal barneverntjeneste og har erfaring fra saker med vold i nære relasjoner og partnervold. Din kunnskap og erfaring betyr noe!

Prosjektet skal baseres på og hente informasjon fra 5-10 saksbehandlere fra ulike kommuner i Norge.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet har det overordnede ansvar for prosjektet med Eva Josefsen som prosjektansvarlig, og Inger-Lise Kilmark som student.

Universitetet i Tromsø er ansvarlig for opplysningene som behandles i prosjektet. Prosjektet skal publiseres i en masteroppgave.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å få kunnskap om temaet vil jeg gjøre individuelle intervju der jeg vil stille spørsmål som vil gi deg mulighet til å formidle dine erfaringer og betraktninger. Det vil ikke være snakk om å svare rett eller galt, og du vil få tilsendt intervjuguiden på forhånd. Intervjuet vil ta ca. 1- 1,5 time, og er planlagt gjennomført digitalt våren 2024. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet gjennom godkjent opptaksutstyr til dette formålet. Lyden fra intervjuet vil tas opp for transkribering og vil bli slettet umiddelbart etter fullført transkribering. De transkriberte intervjuene vil være anonymiserte, slik at du ikke kan identifiseres.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å være med, og du kan trekke deg underveis uten å begrunne dette nærmere. All informasjon om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å be om å få dine opplysninger slettet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Opplysningene om deg vil bare bli brukt til formålet som beskrevet i dette skrevet. Personopplysningene vil bli behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Ved UiT Norges arktiske universitet vil min veileder Eva Josefsen ha tilgang til personopplysningene. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på en egen navneliste atskilt fra øvrige data.

Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysningene om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra UiT – Norges arktiske universitet har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til å protestere, be om innsyn, og til retting og sletting av opplysninger vi behandler om deg. Du vil da høre fra oss innen en måned. Vi vil gi deg en god begrunnelse hvis vi mener at du ikke kan identifiseres, eller at rettighetene ikke kan utøves. Du har også rett til å klage til Datatilsynet om hvordan vi behandler dine opplysninger.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes senest innen utgangen av 2024.

Opplysningene vil være anonymisert og lydopptak slettet innen da.

Spørsmål

Har du spørsmål, eller kunne du tenke deg å være med på undersøkelsen kan du ta kontakt med meg på e-post: iki015@post.uit.no eller på telefon 918 60 792.

Du kan også ta kontakt med følgende personer om du har spørsmål om studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter:

- UiT – Norges arktiske universitet ved veileder/prosjektansvarlig Eva Josefsen, eva.josefsen@uit.no, tlf.78 45 03 32
- Vårt personvernombud: Annikken Steinbakk, personvernombud@uit.no, tlf. 77 64 69 52

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på epost: personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Jeg håper at du synes dette høres interessant ut, og at du har tid og anledning til å delta.

Med vennlig hilsen

Eva Josefsen
Prosjektansvarlig/veileder

Inger-Lise Kilmark
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hvordan arbeider barnevernstjenesten i saker der det er mistanke om eller avdekket partnervold?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

Dagens dato

Navn

Vedlegg 2

Intervjuguide

Bakgrunn:

- Hva er din alder, utdanning og antall år i barnevernstjenesten?

Barnevernstjenestens arbeid i saker der det er mistanke om eller avdekket partnervold:

- Hvordan er dere organisert internt i din barnevernstjeneste?
- Hva er dine arbeidsoppgaver i barnevernstjenesten?
- Hvor mange saker har du som saksbehandler vanligvis?
- Hvordan arbeider dere i saker der det mistanke om eller avdekket partnervold mellom foreldrene?
- Hvilke formelle rutiner, eksterne rundskriv eller andre formaliserte systemer har dere til støtte i håndtering av saker med vold i nære relasjoner/partnervold?
- Hvordan forstår du fenomenet partnervold vs. foreldrekonflikt?
- Hvilke dilemmaer og spenninger erfarer du i dette arbeidet?
- Hvilken hjelp til barnet og dets familie har du erfart virker?
- I saker med partnervold er det gjerne ulike virkelighetsbeskrivelser mellom klientene, hva kjennetegner samarbeidet med deg som saksbehandler og klientene (barnet, mor og far)?
- Hvilke former for kompetanse mener du er nødvendig i saker som omfatter partnervold?
- Hvordan vil du vurdere barnevernstjenestens handlingsrom i disse sakene?

Til slutt:

Er det noe du vil tilføye? Noe du tenker du burde blitt spurt om?

Vedlegg 3

Norsk ▾ Inger Lise Kilmark ▾

[Meldeskjema](#) / [Hvordan arbeider barnevernstjenesten i saker der det er mistanke om eller avdekket p...](#) / [Vurdering](#)

Vurdering av behandling av personopplysninger

16.02.2024 ▾

Referansenummer

183014

Vurderingstype

Automatisk ?

Dato

16.02.2024

Tittel

Hvordan arbeider barnevernstjenesten i saker der det er mistanke om eller avdekket partnervold?

Behandlingsansvarlig institusjon

UiT Norges Arktiske Universitet / Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning / Institutt for barnevern og sosialt arbeid

Prosjektansvarlig

Eva Josefsen

Student

Inger-Lise Kilmark

Prosjektperiode

23.02.2024 - 31.12.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.12.2024.

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon.

Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

